

LUNDS
UNIVERSITET

En rättssociologisk studie rörande uppfattningar kring lagen om kontaktförbud

Av: Oscar Björkenfeldt

LUNDS UNIVERSITET
Rättssociologiska institutionen

Kandidatuppsats (RÄSK02)
Vårtermin 2016

Handledare: Karl Dahlstrand

Examinator: Eva Schömer

Förord

Denna uppsats är skriven som ett kandidatarbete för examen i rättssociologi vid Lunds universitet. Uppsatsskrivandet har varit intressant och oerhört lärorikt.

Jag vill rikta ett stort tack till samtliga respondenter som har medverkat i denna studie och även till min handledare Karl Dahlstrand som har givit mig värdefull handledning under arbetets gång.

Abstract

The contact prohibition act (1988:688) have the last years received a lot of attention in the media and have been criticized regarding its function as crime preventive. The overall purpose of this Bachelor's thesis is to gain a deeper understanding of how perceptions of the Swedish contact prohibition Act looks from the perspective of prosecutors and employees of women- and shelter protection organizations. By examining these two groups perceptions, the expectation is to form a comprehensive understanding of the legal area and how it can be approved. The data has been collected by surveys, interviews, mail correspondence and a secondary analysis of relevant academic literature, newspaper articles, legal documents and rappers from the national council of crime prevention and the prosecution authority. The theorists used in this thesis are Karsten Åström, Michael Lipsky and Peter Dellgran. The result of this thesis shows that there are flaws in the current legislation and that the perceptions presented in this study can have an impact on the future improvements of the contact prohibition Act.

Key words: Contact prohibition, Restraining, Parallell norm and creating processes, Women shelter, Prosecutors.

Antal ord: 20 858

Innehållsförteckning

1. INLEDNING	5
1.1 BAKGRUND	5
1.2 PROBLEMFÖRMULERING	6
1.3 SYFTE	7
1.4. FRÅGESTÄLLNING	7
1.5. RÄTTSSOCIOLOGISK RELEVANS	7
1.6. AVGRÄNSNINGAR	8
1.7. DISPOSITION	9
2. TIDIGARE FORSKNING OCH RÅDANDE BILD AV KUNSKAPSOMRÅDET	10
2.1. STUDIE OM KONTAKTFÖRBUDETS PREVENTIVA FUNKTION GÄLLANDE VÅLD I NÄRA RELATIONER	10
2.2. STRAFFRÄTT OCH MÄNS VÅLD MOT KVINNOR – MONICA BURMAN	11
2.3. PROTECTING PROSECUTION	12
2.4. RÅDANDE BILD AV LAGENS TILLÄMPNING	13
2.5. REGIONALA SKILLNADER MELLAN BEVILJANDE AV KONTAKTFÖRBUD	14
2.6. MEDIAL UPPMÄRKSAMHET	15
2.7. KOMMENTAR AV DEN TIDIGARE FORSKNINGEN OCH DEN RÅDANDE KUNSKAPSBILDENS RELEVANS FÖR UPPSATSEN	16
3. RÄTTSLIGT MATERIAL	19
3.1. DEFINITION AV STALKNING	19
3.2. LAGEN OM KONTAKTFÖRBUD	19
3.3. UTVIDGAT- OCH SÄRSKILT UTVIDGAT KONTAKTFÖRBUD	20
3.4. PROPOSITION – FÖRBÄTTRAT SKYDD MOT STALKNING	22
3.5. UTREDNING OM ANVÄNDNINGEN AV ELEKTRONISK ÖVERVAKNING	23
4. TEORETISKT RAMVERK	24
4.1. PARALLELL NÖRMBILDNINGSPROCESS	24
4.1.1. <i>Parallella normbildningsprocessers relevans för uppsatsen</i>	25
4.2. STREET-LEVEL BUREAUCRACY OCH MÄNNISKOBEHANDLANDE ORGANISATIONER	25
4.2.1. <i>Street-level bureaucracy och människobehandlande organisationer relevans för uppsatsen</i>	27
5. METOD OCH MATERIAL	29
5.1. KUNSKAPSTEORETISKT PERSPEKTIV PÅ SAMHÄLLSVETENSKAPLIGT FORSKNING	29
5.2. ÖVERGRIPANDE METODPRESENTATION AV TILLVÄGAGÅNGSSÄTTET OCH VAL AV METOD	30
5.3. PRESENTATION AV ENKÄTUNDERSÖKNINGEN	31
5.3.1. <i>Enkätdesign</i>	32
5.4. URVAL OCH POPULATION	33
5.5. BORTFALL	33
5.6. INTERVJUERNA	34
5.7. INSAMLING OCH URVAL AV SEKUNDÄRDATA	35
5.8. RELIABILITET OCH VALIDITET	36
5.9. ETISKA ÖVERVÄGANDE	36
6. RESULTATREDOVISNING	38
6.1. PERSONAL PÅ KVINNOJOURERS UPPFATTNINGAR OM LAGEN OM KONTAKTFÖRBUD	38
6.1.1. <i>Lagens syfte och skydd</i>	38
6.1.2. <i>Bemötande och information</i>	39
6.1.3. <i>Överträdelser av kontaktförbud och elektronisk övervakning</i>	41
6.1.4. <i>Förändringar och övriga kommentarer gällande lagen</i>	43
6.2. ÅKLAGARES UPPFATTNINGAR GÄLLANDE LAGEN OM KONTAKTFÖRBUD	44
6.2.1. <i>Lagens syfte och förbudspersonens respekterande av förbudet</i>	44

6.2.2. Polisens bemötande och informering av brottsoffer samt samarbetet mellan polis och åklagare.....	45
6.2.3. Åklagarnas bedömningar vid kontaktförbud.....	46
6.2.4. Överträdelser och elektronisk övervakning	47
6.3. SAMMANFATTANDE KOMMENTAR AV RESULTATET.....	48
7. ANALYSDEL.....	50
7.1. ANALYS AV DEN INSAMLADE EMPIRIN	50
7.2. SAMMANFATTANDE SLUTSATSER	55
7.3. AVSLUTANDE DISKUSSION OCH FÖRSLAG PÅ FRAMTIDA FORSKNING	57
8. KÄLLFÖRTECKNING	59
8.1. LITTERATUR	59
8.2. VETENSKAPLIGA ARTIKLAR	61
8.3. LAGAR, PROPOSITIONER OCH PROMEMORIA	62
8.4. INTERNETKÄLLOR	62
8.5. RAPPORTER ETC.....	63
9. BILAGOR.....	64
9.1. BILAGA 1.....	64
9.2. BILAGA 2.....	65
9.3. BILAGA 3.....	66
9.4. BILAGA 4.....	66
9.5. BILAGA 5.....	68
9.6. BILAGA 6.....	69

1. Inledning

Förtryck och våld gentemot kvinnor har i Sverige länge varit ett centralt samhällsproblem som succesivt reglerats av olika reformer för att förbättra kvinnans ställning i samhället. Sverige blev exempelvis utnämnt till världens mest jämställda nation 1995 av FN (Fürst 1999:8). Dock speglar inte denna utmärkelse en historia fylld av jämställdhet mellan män och kvinnor utan detta har som sagt sakta växt fram genom olika reformer. Under tidigt 1900-tal började kraven för kvinnlig rösträtt att växa sig starkare och år 1921 får kvinnor allmän rösträtt och blir valbara i riskdagen (Fürst 1999:9). Successivt under 60-talet börjar sedan den moderna jämställdhetspolitiken växa fram och kvinnors hemmafruideal börjar ifrågasättas – liksom könsrollerna (Fürst 1999:13). Det är även under denna perioden som ordet jämställdhet börjat användas för att beteckna förhållandet mellan kvinnor och män, år 1965 förbjuds våldtäkt inom äktenskap (Fürst 1999:13). Under 80-talet sker en stark framväxt av kvinno- och jämställdhetsforskning, vilket senare kallas för genusvetenskap och 1988 kommer lagen om besöksförbud. Senare skärps även lagstiftningar runt våldtäkt och diskriminering och under 2000-talet blir våld mot kvinnor en omdiskuterad jämställdhetsfråga (Fürst 1999:16-17). Således har kvinnors diskriminering och även våld i nära relationer varit ett ämne som diskuterats och debatterats i en mängd olika medier. Som ovan nämnt har det skapats en rad olika åtgärder gällande lagstiftningar för att framhäva jämställdhet mellan kvinnor och män och för att förebygga och bestraffa våld i nära relationer. Dock betyder detta inte att problematiken har försvunnit utan partnervåld och diskriminering mot kvinnor är fortfarande mycket aktuella ämnen. Enligt Brå dödas exempelvis cirka 17 kvinnor varje år av en man de har eller har haft en relation med (Brå 2012:13:44).

1.1 Bakgrund

Ett uttryck som under de senaste åren har förknippas med problematiken gällande våld i nära relationer är stalkning, vilket kortfattat kan beskrivas som när en person utsätter en annan för våld, hot eller trakasserier, ofta vid upprepade tillfällen (Sørensson 2011:14-15). Dessa fall regleras i första hand av lagen om kontaktförbud vars huvudsakliga syfte är att förebygga brott mot den som utsätts för stalkning. Vid meddelande av ett kontaktförbud måste skälen för förbudet ställas i proportion till de intrång eller men i övrigt som förbudet avser att gälla (SFS 1988:688, 1§). Denna form av proportionalitetsbedömning ställer skälen för ett kontaktförbud mot skälen emot ett kontaktförbud, vilket generellt sett anses vara en omfattande bedömning

vars utfall i flera fall har ifrågasatts. Det har bland annat riktats kritik mot att antalet beviljade kontaktförbud skiljer sig mellan geografiska platser i landet och att åklagares riskbedömningar gällande kontaktförbud utgår från dennes magkänsla istället för en strukturerad riskbedömning (Strandell 2011:8)

År 2010 överlämnade regeringen propositionen *Förbättrat skydd mot stalkning* (2010/11:45) till riksdagen gällande de omständigheter som åklagarna särskilt ska beakta vid riskbedömningen av ett kontaktförbud samt om användning av elektronisk övervakning i samband med förbudet. Propositionens huvudsakliga syfte var att förbättra situationen för de personer som på olika sätt riskerar att utsättas eller har utsatts för våld, hot eller trakasserier, så kallad stalkning. Förslaget syftade till att förstärka den brottsförebyggande funktionen och förbättra det skydd som förbudet avser att ge genom att bland annat ha ett vidare perspektiv gällande gärningsmannens bakgrund, där även brott mot andra personer bedöms istället för brott enbart mot skyddspersonen (Prop 2010/11:45:1). Ytterligare en åtgärd som föreslogs för att just förebygga och kontrollera efterlevnaden vid ett kontaktförbud var elektronisk övervakning vid särskilt utvidgat kontaktförbud (Prop 2010/11:45:1). Dessa åtgärder trädde sedan i kraft den 1 oktober 2011.

1.2 Problemformulering

Trots lagförändringarna 2011 råder det delade meningar gällande om lagens tillämpning har förändrats och om ett kontaktförbud ger ett tillräckligt skydd för skyddspersonen. Den mediala uppmärksamheten har belyst flertalet händelser där kvinnor som har haft eller ansetts borde ha haft ett kontaktförbud har skadats allvarligt eller till och med dödats av förbudspersonen. Exempel på detta är rubriker som *Kvinna nekades kontaktförbud – mördades i sitt hem* (Lisinski 2015). Dessa typer av uppmärksamhet från media väcker självklart starka reaktioner hos allmänheten och det är ofta denna typ av extrema och tragiska fall som det skrivs om i media. Detta leder till att befolkningen skapa sig en uppfattning om att lagen om kontaktförbud inte tillämpas på ett korrekt sätt och inte utgör ett tillräckligt skydd. Det framkommer även att elektronisk övervakning i form av fotboja enbart beviljats vid ett tillfälle sedan lagändringen 2011 (Brå 2015:3, s 9). Den bristande användningen av elektronisk övervakning har även kritiserats från media som menar att åtgärden borde användas mer omfattande (Lisinski 2016; Birgersson 2014).

Kritik som pekar på att bedömningar från åklagare varierar och att kontaktförbud i dagsläget inte ger ett tillräckligt skydd för skyddspersonen ger utrymme för antagandet att lagen är bristande i vissa avseende.

Detta leder till frågor om lagens brottspreventiva funktion och om personen som skyddas av ett kontaktförbud kan känna en reell trygghet i samband med ett meddelat kontaktförbud. Med detta i åtanke finner jag det intressant att undersöka hur lagen om kontaktförbud uppfattas av centrala grupper som arbetar i närhet av lagens tillämpning och efterlevnad. Jag ställer mig därför frågande till om den mediala bild som målas upp stämmer. Är lagen om kontaktförbud i dagsläget otillräcklig?

1.3 Syfte

Syftet med denna uppsats är att få en djupare förståelse för hur uppfattningar kring lagen om kontaktförbud ser ut enligt ett urval av åklagare och anställda på kvinno- och skyddsjourer. Genom att undersöka uppfattningar som kan återfinnas inom dessa två grupper gällande kontaktförbud är även förhoppningen att utveckla en förståelse av det aktuella rättsområdet och hur det eventuellt kan förbättras.

1.4. Frågeställning

För att uppfylla syftet i denna uppsats har jag valt att utgå från följande frågeställningar:

- Vilka olika uppfattningar gällande tillämpningen av lagen om kontaktförbud kan återfinnas utifrån ett åklagarperspektiv?
- Vilka olika uppfattningar gällande tillämpningen av lagen om kontaktförbud kan återfinnas bland verksam personal på kvinno- och skyddsjourer?
- Vilken roll kan åklagarnas respektive de anställda på kvinno- och skyddsjourerna uppfattningar om lagen av kontaktförbud ha för en förbättring av de utsattas skydd?

1.5. Rättssociologisk relevans

Rättssociologi är ett tvärvetenskapligt ämne som har fokus på kunskap om samhällets normer och rättsliga regler, vilket skapar en helhetsbild av hur samhället fungerar. En rättssociolog besitter kunskap om hur människor i samhället tänker och handlar utifrån normer och regler från både samhället och rätten. Denna vetenskap beskrivs som en växelverkan mellan rätten

och samhället (Mathiesen 2005:16). Vid studerande av rätten genom ett rättsociologiskt perspektiv ligger tonvikten på rätten i ett socialt sammanhang och en rättsociolog ser på det som finns bakom lagar och framhäver normens betydelse, det vill säga det moraliska måttstocken av värderingar och känslor som påverkar människors vardag. För att undersöka dessa aspekter används samhällsvetenskapliga teorier och metoder. Enligt Thomas Mathiesen används det generellt sett tre typer av frågeställningar för att beskriva och analysera de rättsociologiska förhållandena i samhället (Mathisen 2005:18):

- I vilken utsträckning och i så fall hur, påverkar samhällsförhållandena övriga rättsregler, rättsliga avgörande och rättsinstitutioner?
- I vilken utsträckning, och i så fall hur, påverkar rättsregler, rättsliga avgörande och rättsinstitutioner andra samhällsförhållanden?
- I vilken utsträckning existerar det en växelverkan mellan rättsregler/rättsliga avgöranden/rättsinstitutioner och samhällsförhållandena i övrigt?

I denna uppsats kommer fokus främst läggas på den första av Mathisens (2005) frågeställningar, som beskriver hur samhällsförhållande kan påverka rättsliga regler, rättsliga avgörande och rättsinstitutioner. Eftersom normer och uppfattningar har en så pass avgörande roll inom rättsociologin blir det därmed intressant att undersöka hur dessa ser ut från åklagares och anställda på kvinno- och skyddsjourers synvinkel. Genom studiens empiri kan det därmed analyseras hur dessa uppfattningar kan ha betydelse för rättsområdet gällande lagen om kontaktförbud. Detta kan medföra ett rättsociologiskt normperspektiv som beaktar våld i nära relationer och rättsväsenets förmåga att möta olika offergruppers behov av skydd, vilket kan liknas vid rättsociologiska utvärderingar så som det om projektet Karin i Malmö (Åström Rejmer 2009).

1.6. Avgränsningar

Studien har avgränsats till att enbart ta hänsyn till kvinnor som skyddspersoner och eventuella brottsoffer och män som förbudspersoner och eventuella gärningsmän. Detta av den enkla anledningen att män är överrepresenterade bland förbudspersonerna liksom kvinnor är överrepresenterade bland skyddspersoner (Brå 2015:3:62).

Förutom medial uppfattning av lagen om kontaktförbud kommer inga övriga perspektiv att tas hänsyn till utöver åklagarna och de anställda på kvinno- och skyddsjourer. Dock förekommer

det till viss del ett synsätt som innefattar brottsoffer och gärningsmannens perspektiv genom studiens respondenter.

1.7. Disposition

I det inledande kapitlet redogörs uppsatsens problemformulering, syfte, frågeställningar, studiens rättssociologiska relevans och dess disposition. Den andra kapitlet ger en överblick av relevant tidigare forskning, den rådande kunskapsbilden av ämnet samt en redogörelse för hur ämnet uppfattas i media. I det tredje kapitlet redovisas relevant rättsligt material. Det fjärde kapitlet behandlar studiens teoretiska ramverk. I kapitlet fem redovisas studiens tillvägagångssätt, kunskapsteoretisk perspektiv på samhällsvetenskaplig forskning, val av metoder, urvalsprocessen, källor, reliabilitet och validitet och etiska övervägande. I det sjätte kapitlet behandlas den insamlade empirin i form av enkäter, intervjuer och mailkontakt. I kapitel sju sammankopplas det empiriska materialet med de teoretiska utgångspunkterna i en analyserande del. Detta kapitel innehåller även en sammanfattande slutsats, diskussion och förslag på framtida forskning. Slutligen anges de referenser som har använts och de aktuella bilagorna.

2. Tidigare forskning och rådande bild av kunskapsområdet

I detta kapitel kommer tidigare forskning samt en rådande bild av kunskapsområdet att redovisas. Den tidigare forskningen består av Susanne Strands studie angående kontaktförbudets preventiva funktion av våld i nära relationer, Monica Burmans genusrättsvetenskapliga studie om mäns våld mot kvinnor i nära relationer och en studie av ett interventionsprogram för stalkning i Nederländerna av Renée Römkers. Efterföljande del i kapitlet behandlar den rådande kunskapsbilden samt den mediala uppmärksamheten kring kontaktförbud. Avslutningsvis kommenteras den tidigare forskningens, rådande bild av kunskapsbilden och den mediala uppmärksamhetens relevans för uppsatsen.

2.1. Studie om kontaktförbudets preventiva funktion gällande våld i nära relationer

Susanne Strands, docent i kriminologi vid Mittuniversitetet, artikel från 2013 behandlar en studie med syfte att undersöka användningen av kontaktförbud som en strategi för riskhantering och brottsförebyggande effekt gällande våld i nära relationer (Strand 2013:254). Detta genom att följa upp användningen av riskbedömningsverktyget B-SAFER som är baserat på strukturerade yrkesmässiga bedömningsmetoder avsedda att användas av poliser och andra aktuella aktörer (Strand 2013:256-257). Studien genomfördes hos polisen i Södertörn, utanför Stockholm, mellan 2005 och 2007 (Strand 2013:257-258). B-SAFER är baserat på en systematisk översyn av vetenskaplig forskning om våld i nära relationer, liksom etiska koder, praxis och rättsprinciper. Instrumentet innehåller tre delar: *riskfaktorer gällande gärningsmannen*, vilket innehåller fem faktorer korrelerat till våld i nära relationer, *gärningsmannens psykosociala anpassning*, vilket inkluderar fem faktorer om gärningsmannens psykosociala anpassning och bakgrund och *offrets sårbarhet*, vilket inkluderar fem faktorer om offrets psykosociala anpassning och bakgrund (Strand 2013:256-257).

Den centrala slutsatsen av Strands studie är att kontaktförbud är relativt ineffektivt gällande risk för våld i nära relationer. Fyra av tio kvinnor med ett kontaktförbud blev fortsatt trakasserade av förövaren, vilket i vissa fall ledde till allvarliga skador. Strand (2013) menar att besöksförbudet var mest sannolikt att ha en brottsförebyggande effekt i de fall där risken för våld är låg eller måttlig. I de fall där risken var hög för återfall i form av våld mot skyddspersonen gav kontaktförbudet minst skydd enligt Strand (Strand 2013:264-265).

Utifrån detta menar Strand att det straffmässiga systemet och polisen behöver utveckla ytterligare åtgärder för att förhindra framtida våldsamma överträdelser av förbudet. Det påpekas även att det är viktigt för polisen att inse ett beviljande av kontaktförbud inte är ett effektivt skydd om det inte regelbundet följs upp. Kontaktförbudet kan i vissa fall enbart skapa en falsk trygghet eftersom vissa förbudspersoner inte respekterar förbudet. Dock kan kontaktförbudet enligt Strand i kombination med att sanktioner för överträdelser av förbud höjs fungera som en effektiv åtgärd för våld i nära relationer. (Strand 2013:264-265).

2.2. Straffrätt och mäns våld mot kvinnor – Monica Burman

Monica Burmans avhandling av mäns våld mot kvinnor i nära relationer ur ett brottsoffer- och genusperspektiv har som utgångspunkt att studera rättens producerande makt för att komma närmare en förståelse av hur denna makt fungerar och vilka konsekvenser den har för straffrättens möjlighet att producera jämställdhet. Burman belyser de spänningsfält som finns mellan hur lagstiftare motiverar reformer för att stärka kvinnors rätt till frihet från våld i nära relationer och den nyklassiska och straffdefensiva diskursen. Detta ser hon som ett centralt problemområde i den straffrättsliga diskursen som framför allt försvarar utvecklingen mot en mer jämställd hantering av mäns våld mot kvinnor i nära relationer (Burman 2007:410-411). Dikotomin mellan effektivitet och legalitet tycks genomgående producera en framställd bild av våldsutsatta kvinnors intresse och rättigheter som ett hot mot en straffrätt som kan skydda potentiella gärningsmäns rättssäkerhetsintressen. Exempelvis anses det inte av den straffdefensiva diskursen att behov av rättsliga skyddsåtgärder för brottsoffret är ett relevant skäl för att kriminalisera eller för hur kriminaliseringen bör se ut. Detta på grund av att denna typ av åtgärd faller utanför straffrättens primära avsikter och därför är svårtolkat (Burman 2007:403). Burman menar att konsekvenserna av icke-användning av straffrätt bör vara relevant att beakta och bör vägas in i bedömningarna av kriminaliseringens vad och hur. Den straffdefensiva diskursens ambition att bortse från straffrättens sociala kontext och starka betydelse som social diskurs framstår som ett försök att placera straffrätten i ett socialt och politiskt vakuum (Burman 2007:404-406). Detta kan enligt Burman vara ett större hot mot möjligheterna att upprätthålla rättssäkerhetskraven i straffrätten än det hot som uppfattas vara i beaktande av straffrättens sociala kontext och relation till politik. Vidare menar Burman att strategin om att värna om individens rättssäkerhet genom att isolera straffrätten från sociala sammanhang, riskerar att underminera juristers möjligheter till inflytande över kriminalpolitiken (Burman 2007:404-406).

2.3. Protecting Prosecution

Renée Römkers genomför i sin artikel ”*Protecting Prosecution – Exploring the power of Law in an Intervention program for Domestic Violence*” en kritisk analys på det straffrättsliga systemets roll i interventionsprogram vars syfte är att skydda offer för misshandel och förföljelse. Hennes empiri är baserat på en fördjupad studie av interventionsprogrammet AWARE (Abused Women’s Active Response Emergency), som i korthet är en elektronisk säkerhetsåtgärd för kvinnor utsatta för stalkning (Rönkers 2006:160). När de kvinnor som ansökte och sedan deltog i projektet kände sig hotade av den som förföljde henne kunde hon genom ett knapptryck skicka ett alarm som kopplas direkt till polisen som skickade närmsta polis till platsen (Römkers 2006:66).

Resultat av studien visade att kvinnor som deltog i skyddsprogrammet AWARE upplevde en större trygghet och att deras livskvalitet förbättrades dramatiskt. Dock kunde programmet enbart användas på ett fåtal kvinnor och uteslöt därför flertalet kvinnor som möjligen hade gynnats av programmet. Studien föreslår vidare att det straffrättsliga systemet inte ska beakta brottsoffer i dessa sammanhang som passiva mottagare av en lösning utan snarare som aktiva strategier för ett förbättrat skydd. För att utveckla framgångsrika åtgärder som inkluderar ett straffrättsligt system är det enligt Römkers viktigt att införliva offrens behov och uppfattningar som avgörande och giltiga perspektiv (Römkers 2006:179). Römkers menar vidare att det straffrättsliga systemets uppbyggnad utgör strukturella utmaningar vid insatser för att stödja brottsoffrets intresse. Hon hävdar att det i första hand läggs fokus på förövaren och att det anses sekundärt att stödja offret, vilket ofta framkallar en ambivalens när ett fall står inför rätten (Römkers 2006:161-162). Römkers understryker behovet av att ifrågasätta den expanderande straffrättsliga systemets kapital som alltför ofta fungerar utifrån en legalistisk paradigm som är bunden till begränsningar när det konfronteras med komplexiteten gällande våld i hemmet. För att uppnå en framgång för ett tvärvetenskapligt interventionsprogram krävs mer än att förbättra kommunikation, utbildning eller samordning mellan olika discipliner. Det krävs också en djupare självreflektion och självkritik bland de aktörer som står i strid med samma kultur och praxis som står över rättsliga förfaranden som grundantaganden (Römkers 2006:177). Om vi inte konfronteras den potentiella konflikten mellan åtal och skydd i straffrättsliga åtgärder avseende våld i hemmet, riskerar det straffrättsliga systemet att bli en del av problemet istället för lösningen (Römkers 2006:177).

2.4. Rådande bild av lagens tillämpning

Brås uppföljning av tillämpningen av lagen om kontaktförbud visar att antalet ansökningar om besöks- och kontaktförbud inte har förändrats nämnvärt från 2010 till 2013 (Brå 2015:3:6). Antalet beviljade ansökningar har inte heller påverkats av lagförändringarna och låg år 2013 på ca 33 procent. (Brå 2015:3:7). Vidare ansåg enbart en femtedel av de 375 åklagare som svarade på en enkät i Brås utvärdering att lagändringarna från 2011 hade förändrat deras praxis (Brå 2015:3:35-36). En av de främsta anledningarna till att många ansökningar om kontaktförbud avslås är enligt Brås utvärdering att flertalet ansökningar inte fyller de krav som lagen ställer för att de ska beviljas. En åklagare uttrycker följande i intervjun med Brå: *”Jag kan se att otroligt många ansökningar som kommer in där det egentligen är alldeles uppenbart att det aldrig ska bli ett kontaktförbud”* (Brå 2016:3:38).

Anledningen varför elektronisk övervakning (fotboja) har använts så pass sällan är att tekniken periodvis inte har funnits till hands. Sammantaget har fotboja endast funnits tillgängligt i cirka 14 av de 37 månaderna sedan 1 oktober 2011 då lagen trädde i kraft. (Brå 2015:3:52). Även de stränga villkoren för särskilt utvidgat kontaktförbud, vilket är förknippat med elektronisk övervakning, är enligt Brå en förklaring till varför besluten är så få (Brå 2015:3:10). Bedömningen av de olika kontaktförbuden bygger på en successiv upptrappning där förutsättningarna för utvidgat- och särskilt utvidgat kontaktförbud inte alltid finns. Förutsättningarna för utvidgat- och särskilt utvidgat kontaktförbud är ofta fysiska överträdelser, vilket enligt Brå är ovanliga. Det är även svårt för skyddspersonen att bevisa en fysisk överträdelse eftersom det krävs konkreta bevis i form av exempelvis ett vittne. Dessa bevis behöver vara så pass starka att det finns skäl för åtal och måste överstiga skäligen samt sannolikt skäligen skäl för misstanke för att beviljas (Brå 2015:3:59-60). När väl denna gränsen för särskilt utvidgat kontaktförbud har uppfyllts ligger frihetsberövande ofta som en närmare alternativ är fotboja (Brå 2015:3:60). Av utvärderingen framkommer det även att var tredje förbudsperson i alla kontaktförbudskategorier misstänkts för överträdelse (Brå 2015:3:64-65). Majoriteten av de åklagare som Brå intervjuade menade att kontaktförbudet har en brottsförebyggande effekt men att det inte skyddar i de allvarligare ärendena. Skyddet hjälper exempelvis inte mot någon som inte bryr sig om förbudet eller någon från att begå ett mord och en åklagare uttrycker bland annat att det finns en övertro på kontaktförbudets verkliga skydd (Brå 2015:3:67). Flera av poliserna och åklagarna från Brås undersökning menar att lagen borde skärpas, framförallt gällande miniminivån (Brå 2015:3:69).

Brå konstaterar i sin utvärdering att tillämpningarna av lagen efter 2011 till stor del är oförändrade och att ändringarnas syfte, det vill säga ”stärka förbudets brottförebyggande effekt och förbättra det skydd som förbudet avser att ge” inte tycks ha uppnåtts (Brå 2015:3:11). Brå menar att lagen fortfarande används restriktivt. Vidare föreslår Brå att polisen bör se över sitt arbete med kontaktförbud genom specialisering och fortbildning av den personal som informerar om lagen. Även ett tätare samarbete mellan åklagare och polis belyses (Brå 2015:3:11). Detta exemplifieras genom att åklagare ska ta del av polisens strukturerade hot- och riskbedömningar vid sina meddelande om kontaktförbud. Detta för att undvika att beslut beviljas oberoende av åklagares magkänsla eller kultur på olika åklagarkammare (Brå 2015:3:12). Utifrån statistik från Unizon samt Riksorganisationen för kvinnojourer och tjejjourer (Roks) som visar att de är tvungna att neka ett stort antal kvinnor och barns inhysning beroende på platsbrist menar Brå att det finns skäl för att väcka frågan om kontaktförbudet uppfyller sitt ursprungliga syfte (Brå 2015:3:13). Slutligen belyser Brå det faktum att användningen av elektronisk övervakning i form av fotboja vidare bör undersökas eftersom denna åtgärd möjligen kan påverka kontaktförbudets brottförebyggande funktion (Brå 2015:3:13).

2.5. Regionala skillnader mellan beviljande av kontaktförbud

Peter Strandell, personsäkerhetsexpert på Stiftelsen Tryggare Sverige, menar i sin rapport ”Kontaktförbud – ett slag i luften?” baserat på åklagarkammarnas arbete när det gäller anmälningar om kontaktförbud att det finns stora regionala skillnader mellan beviljande av kontaktförbud som är beroende på var i landet den ansökande bor (Strandell 2011:8). Strandell menar vidare att det är åklagarnas magkänsla som avgöra huruvida ett kontaktförbud beviljas eller inte (Strandell 2011:8). Brå uppmärksammar även dessa regionala skillnader som Strandell nämner i den utvärdering som behandlats ovan (Brå 2015:3:8) och lyfter även fram orsaker till att den regionala skillnaden delvis beror på åklagarnas individuella bedömningar.

Strandell och Angela Beausang, förre detta ordförande för Roks (Riksorganisationen för kvinnojourer och tjejjourer i Sverige), uttrycker sig vidare i en debattartikel i *Dagens Juridik* att det krävs förändringar inifrån för att lagen om kontaktförbud ska fungera, det vill säga att åklagare alltid måste grunda sina beslut på en strukturerad riskbedömning. Detta ska enligt

Strandell och Beausang leda till rätt beslut istället för fler beviljade ansökningar (Strandell & Beausang 2014). Vid en mer professionell riskbedömning hävdar de även att elektronisk övervakning vid kontaktförbud kan beviljas i ett tidigare skede. Exempel på ett sådant professionellt arbete är bland annat strukturerade hot- och riskbedömningar vid ansökan om kontaktförbud, regelbundna säkerhetssamtal med den förbudet avser att skydda, klargörandesamtal med förbudspersonen, löpande uppföljningar, erforderlig samverkan med exempelvis respektive åklagarkammare, kommun, hälso- och sjukvård, ideella organisationer etc. (Strandell & Beausang 2014). Även Brå påpekar att åklagarnas riskbedömning skulle bli mer enhetlig om de använde sig av polisens strukturerade hot- och riskbedömning, vilket redan finns i form av SARA som är en bedömningsmodell för framtida partnervåld (Brå 2015:8).

2.6. Medial uppmärksamhet

I dagens informationssamhälle påverkas människors uppfattningar av ett flertal olika aspekter, både medvetet och omedvetet. Information sprids snabbt genom sociala medier och alla har i princip en uppfattning om olika aktuella samhällsfrågor. Detta leder i sin tur till att media har ett stort inflytande på samhällets medborgare. Den mediala uppmärksamheten kring kontaktförbud har under de senaste åren präglats av negativa och tragiska rubriker. Olika våldshandlingar med dödligt våld, där offret är en kvinna och gärningsmannen en närstående man har varit i fokus. Det beskrivs vanligen också om det har funnits ett beviljat eller ett icke beviljat kontaktförbud innan händelsen. Exempel på detta är från *Dagen Nyheter* den 16 september 2015 ”*Kinna nekades kontaktförbud – mördades i sitt hem*” (Lisinski 2015). *Svenska Dagbladet* skriver i en annan artikel om en kvinna i Göteborg som sköts ihjäl på öppen gata av sin exsambo efter att ha polisanmält honom två gånger och ansökt om kontaktförbud, men fått avslag (Brandel 2013). Ytterligare ett fall från 2014 som fick stor medial uppmärksamhet var när en kvinna blev skjuten med tio skott i benen av en svartsjuk man som hon tidigare haft ett förhållande med. Mannen hade ett kontaktförbud mot sig men bröt detta gång på gång, vilket också anmäldes. Kvinnan som i detta fall överlevde har i efterhand uttryckt att ett kontaktförbud med elektronisk övervakning kunde förhindrat händelsen (Mattmar, Holmin 2014). Utifrån den generella bilden från medias sida är det uppenbart att kontaktförbudet så som det tillämpas anses vara otillräckligt. Dessa extrema och tragiska händelser speglar på så sätt hela ämnet kring kontaktförbud eftersom det är just detta det skrivs om i olika medier och därför det som sprids bland samhällets medborgare. Detta kan

i sin tur ge allmänheten en endimensionell bild av problemet där det anses självklart att lagen om kontaktförbud tillämpas fel och inte utgör ett tillräckligt skydd. Det kan även tänkas att majoriteten upplever att användning av fotboja bör öka.

Dock finns det personer som inte håller med om att fotboja är en lämplig åtgärd vid kontaktförbud. Advokatsamfundets Anne Ramberg hävdar att fotboja inte bör användas för att förebygga brott. Hon menar att en rättsstat inte kan utdöma straff för brott som inte har begåtts (Birgersson 2014). Ramsberg vänder sig även mot att det ska vara lättare för åklagare att ta till fotboja. I en artikel från SVT uttrycker hon följande:

Spontant låter det alldeles otillständigt, målen helgar inte medlen på det sättet. Hur allvarligt det än är för en enskild person att bli förföljd och trakasserad, så kan det inte legitimera att man kastar alla rättssäkerhetskrav överbord.

(Mattmar, Holmin 2014)

Med andra ord är det en svår balans mellan hur pass övervakade individer kan vara på eventuellt bristfällig bevisning i ett rättssäkert samhälle. Det står mellan den hotade personens integritet och integriteten hos den person som eventuellt utgör hotet (Mattmar, Holmin 2014). DN:s ledarredaktion menar att den hotades frihetskränkning även ska tas i hänsyn. Eftersom dessa personer, ofta kvinnor, döms i sin rädsla till ett slags fängelse då de i vissa fall inte kan arbeta, träffa vänner eller gå på stan (DN 2016). Verksamhetschefen för en kvinnojour i Karlstad menar även i ett inslag från Sveriges Radio att det bör läggas mer fokus på brottsoffren, det vill säga kvinnorna och barnen, vid kontaktförbud. Hon ifrågasätter om det verkligen är rättvist att skyddspersonernas liv ska begränsas så pass mycket medan gärningsmannen, även om han enbart är misstänkt, ska röra sig fritt i samhället. Samma person hävdar även att polisen ibland lämnar ett för tunt och otydligt underlag till åklagaren och att därmed många ansökningar om kontaktförbud får avslag (Sveriges Radio 2014).

2.7. Kommentar av den tidigare forskningen och den rådande kunskapsbildens relevans för uppsatsen

I linje med min uppfattning tillför detta kapitlet en omfattande bild av hur begränsningar av lagen om kontaktförbud ser ut och även hur de i viss mån kan förklaras. Utifrån Strands studie och Brås utvärdering går det exempelvis att fastslå att ett kontaktförbud inte har en preventiv

verkan i fall där förbudspersonen inte respekterar förbudet. Den mediala bilden ger en uppfattning om att förbudet i enlighet med ovan nämnt inte är tillräckligt vid allvarligare överträdelse och att skyddspersonens perspektiv bör sättas mer i fokus vid bedömningar och sanktioner vid kontaktförbud. Den begränsade användningen av fotboja kritiserar även av just den anledningen att inte tillräckligt hänsyn tas till skyddspersonen som mer eller mindre enbart har ett falskt skydd i form av ett meddelat kontaktförbud så som det ser ut i dagsläget. Römkers ger i sin studie ett exempel på hur visserligen en annan form av elektronisk övervakning ökade skyddspersonens trygghet och livskvalitet. Denna studie är från 2006 vilket betyder att tekniken har utvecklats avsevärt under denna period och att därmed den fotboja som är kombinerad med kontaktförbud idag är ett ännu säkrare alternativ. Vidare ger Burmans tankar gällande den straffdefensiva diskursens påverkan på lagstiftningar där kvinnors utsatthet och gärningsmans rättssäkerhetsintresse är i fokus en genusrättslig uppfattning som kan relateras till utformningen av lagen om kontaktförbud. Detta eftersom det kan tänkas vara just en defensiv bedömning som ligger bakom hur lagen utformats och därmed hur den verkar i samhället.

Den rättssociologiska relevansen av de ovan presenterade forskningsstudierna kan sägas bestå i att Strand betonar lagens begränsade preventiva effektivitet, vilket kan relateras till exempelvis Mathiesens (2005) kritik av en allt för naiv tilltro till lagars möjligheter att motverka olika samhällsproblem. Vad det gäller Burmans studie betonar hon särskilt de interna straffrättsliga bedömningarnas brister och vilka risker som dessa bedömningar kan riskas att ha – vilket kan relateras till de olika tillämpande praktikerna som utformar och skapar förståelsen av våld och hot inom stalkningproblematiken. Avseende Römkers studie belyser den kända problem som handlar om att rättsväsendet tenderar att främst fokusera på gärningspersonens behov och intresse, något som är känt sedan tidigare studier (Agevall 2012; Andersson 2004; Dahlstrand 2012).

Det finns också en rad relevanta studier om samhällets och rättsväsendets förmåga att genom exempelvis samverkan, relevant lagstiftning och effektiv rättstillämpning möta olika utsatta offergruppers behov av skydd och stöd. Här kan exempelvis nämnas olika rättssociologiska utvärderingar så som den om av projekt Karin i Malmö (Rejmer Sonander Agevall 2010) och den om Barnahus-projektet (Åström & Rejmer 2009). Härtill kan även nämnas ett rättssociologiskt intresse att kritiskt studera socialpolitiska, straffrättsliga och familjerättsliga ambitioner inom olika lokala organisationer (Åström, 1988; 2013; Johansson 2013; Friis

2003: 2013). Vad det gäller den rådande kunskapsbilden bör även medias roll bedömas. Som framgick ovan så får ämnen så som stalkning och andra former av hot och våld i samband med relationer relativt stort medialt utrymme. Detta kan relateras till vad Mathisen (2008) skriver om medias roll för rättsväsendet och allmänhetens uppfattningar om lagar och brottslighet då han diskuterar det för normer relevanta opinionsperspektivet.

3. Rättsligt material

Detta kapitel behandlar det rättsliga material som är relevant för uppsatsen.

Först ges en definition av begreppet stalkning, sedan förklaras de olika typerna av kontaktförbud och slutligen redogörs regeringens proposition (2010/11:45) som låg till grund för lagändringarna i lagen om kontaktförbud 2011.

3.1. Definition av stalkning

Det saknas en internationell vedertagen definition av begreppet stalkning. Utgångspunkten är att gärningsmannen vid upprepade tillfällen tar oönskad kontakt med offret (Sørenssen 2011:14-15). I internationell litteratur återkommer tre kriterium i definitionen av stalkningslagar: ett mönster av oönskat inkräktande på en person, ett uttalat eller underförstått hot och att personen upplever rädsla som ett resultat av inkräktandet. Andra forskare definierar begreppet som ”avsiktligt illvilligt förfölja och trakassera en annan person vid upprepade tillfällen” och andra menar att det är offrets reaktion som ska beaktas som centralt (Sørenssen 2011:14-15). Det vill säga om offret skräms eller allvarligt störs av beteendet bör det betraktas som stalkning, även om gärningsmannen inte haft någon illvillig avsikt. I Sverige har det inte funnits någon bestämmelse som särskilt riktar sig mot denna brottslighet. Stalkning kan typiskt sett bestå av enskilda gärningar som är kriminaliserade i Sverige, så som olaga hot, eller våldsbrott och handlingar som i andra kontexter inte ses som brott, till exempel att återkommande ringa, skicka sms, mail eller andra typer av upprepad kontakt (Sørenssen 2011:14-15).

3.2. Lagen om kontaktförbud

Enligt 1 § i lagen om kontaktförbud får förbud meddelas för en person att besöka eller på annat sätt ta kontakt med en annan person eller att följa efter denna person (kontaktförbud) om det på grund av särskilda omständigheter finns risk för att den mot vilket förbudet avser gälla kommer att begå brott mot, förfölja eller på annat sätt allvarligt trakassera den som förbudet avses att skydda (SFS 1988:688, 1§). Vid bedömning om det finns en sådan risk ska det särskilt beaktas om den mot vilket förbudet avses gälla har begått brott mot någon persons liv, hälsa eller frihet (SFS 1988:688, 1§). Ett kontaktförbud får meddelas endast om skälen för ett sådant förbud uppväger det intrång eller men i övrigt som förbudet innebär för den mot vilket förbudet avser att gälla. Ett kontaktförbud enligt 1 § avser även förbud för

förbudspersonen att uppehålla sig i en bostad som brukas gemensamt med annan, om det på grund av omständigheter finns risk för att den mot vilket förbudet avser gälla kommer begå brott mot en sammanboendes liv, hälsa frihet eller frid, det vill säga ett kontaktförbud avseende gemensam bostad (SFS 1988:688, 1a§). Om det kan antas att ett kontaktförbud enligt 1§ inte är tillräckligt, får förbudet utvidgas till att avse förbud att uppehålla sig i närheten av en annan persons bostad eller arbetsplats eller annan plats där den personen brukar vistas, ett så kallat utvidgat kontaktförbud (SFS 1988:688, 2§).

Det finns dock inget hinder att utfärda ett utvidgat kontaktförbud direkt om detta bedöms nödvändigt. Kontakt i form av mejl, sms eller telefonsamtal är inte underlag för ett utvidgat kontaktförbud, ett sådant förbud förutsätter kontakt i form av att förbudspersonen exempelvis dyker upp i skyddspersonens närhet vid upprepade tillfällen. För att det sedan ska bli aktuellt med särskilt utvidgat kontaktförbud måste förbudspersonen bryta mot det utvidgade kontaktförbudet, vilket i vanliga fall handlar om en fysisk överträdelse. Dessa överträdelsers bevisläge måste vara tillräckligt stark för att väcka åtal (Brå 2015:3, s 57).

3.3. Utvidgat- och särskilt utvidgat kontaktförbud

Det som skiljer ett utvidgat och ett särskilt utvidgat kontaktförbud är att förbudspersonen förbjuds att uppehålla sig inom ett större område gällande särskilt utvidgat kontaktförbud än vid ett utvidgat kontaktförbud. Enligt huvudregel ska även ett särskilt utvidgat kontaktförbud kombineras med elektronisk övervakning, vilken inte gäller för utvidgat kontaktförbud (Åklagarmyndigheten 2016:60). Det är relativt ovanligt att ett utvidgat kontaktförbud meddelas och därmed ännu ovanligare att ett särskilt utvidgat kontaktförbud meddelas. Mellan åren 2005-2010 utfärdades endas nio särskilda utvidgade besöksförbud och efter 2011 då elektronisk övervakning tillsattes som åtgärd har förbudet i kombination med elektronisk övervakning endast beviljats vid ett tillfälle (Åklagarmyndigheten 2016:60), (Brå 2015:3:61-52). Enligt statistik från Brå har antalet beviljande av särskilt utvidgat kontaktförbud legat på en jämn nivå sedan åtgärdens införande 2003, det vill säga mellan noll och två gånger per år (Brå 2007:3:22-23).

Det särskilt utvidgade förbudet får omfatta ett eller flera områden i anslutning till platser där den sökande om förbudet har sin bostad, arbetsplats eller annars brukar vistas. Detta ska i sin tur jämföras med det utvidgade förbudet som får omfatta förbud att befinna sig i närheten av

motsvarande platser. Det finns ingen angiven gräns för hur stort förbudsområdet får vara men en betydande begräsning är att det avser områden som är i anslutning till sådana platser skyddspersonen brukar vistas. Detta ska vanligtvis röra sig om vissa kvarter eller stadsdelar men kan i vissa fall gälla större områden eftersom skyddspersonen inte ska uppleva rädsla att träffa förbudspersonen på exempelvis lekparkar eller i affärer. För att stärka den rättssäkra aspekten är det viktigt att förbudsområdet anges så exakt som möjligt. Vid tillämpning av elektronisk övervakning är det av väsentlig betydelse att områdes storlek och avgränsning bestäms tillsammans med polisen för att underlätta den tekniska möjligheten för tillämpningen. Detta rekommenderas att fastställas med en karta och beskrivning i text. (Åklagarmyndigheten 2016:61-62).

För att elektronisk övervakning ska fungera i praktiken krävs det att teknisk utrustningen installeras. Den som övervakas ska under hela förbudstiden bära en elektronisk mottagare i form av så kallad fotboja. Den övervakade måste även ha tillgång till att regelbundet ladda batterierna på sin mottagare. Detta kan i fall då personen som eventuellt ska övervakas via fotboja är hemlös och inte har tillgång till elektricitet omöjliggöra användandet av elektronisk övervakning som åtgärd (Åklagarmyndigheten 2016:62). En annan aspekt som också övervägs vid särskilt utvidgat kontaktförbud är att ett sådant beslut måste väga tyngre än inskränkningen gällande förbudspersonens rörelsefrihet. Förutom de generella inskränkningarna i rörelsefriheten ska även hänsyn tas till om förbudspersonen exempelvis bor eller arbetar i det aktuella området. Dock utesluts inte åtgärd trots detta om den anses som proportionerlig. Exempelvis kan det hända att förbudspersonen flyttat till samma område som skyddspersonen för att inte ”förlora kontrollen” över denna (Åklagarmyndigheten 2016:64).

Särskilt utvidgat kontaktförbud med villkor om elektronisk övervakning bör gälla i högs sex månader. Förlängning sker med högs tre månader åt gången. Ett särskilt utvidgat kontaktförbud utan elektronisk övervakning får meddelas i högst ett år och får även förlängas med samma tid. (Åklagarmyndigheten 2016:64).

3.4. Proposition – förbättrat skydd mot stalkning

Regeringen framhäver i propositionen *Förbättrat skydd mot stalking* (2010/11:45) att ett besöksförbud måste ge det skydd som eftersträvas¹ (Prop. 2010/11:45:1). Detta kräver i sin tur att den förbudet gäller respekterar förbudet eftersom straffet syftar till att motverka överträdelse av förbudet och inte är kombinerat med något fysiskt skydd. Förbudet är inte heller automatiskt förknippat med ett skyddat boende. I samband med dessa faktorer lyfte regeringen även fram problematiken med att vart tredje besöksförbud överträds. Många förbud överträds mer än en gång och många överträdelse anmäls inte samt att de som väl anmäls ofta inte leder till åtal. Detta med anledningen att det sällan finns bevisning för en anmälan då det saknas vittnen (Prop. 2010/11:45:46). Regeringen gjorde därför bedömningen att besöksförbud inte är ett tillräckligt skydd för alla som utsätts för brott eller på annat sätt allvarligt trakasseras (Prop. 2010/11:45:45-46).

Utredning som tillsattes av regeringen för att se närmare på bristerna i dåvarande lag om besöksförbud föreslog bland annat att kontaktförbud med tillträdesförbud skulle förenas med villkor om elektronisk övervakning. Det vill säga ett kontaktförbud som slog ihop utvidgat- och särskilt utvidgat kontaktförbud till en grad av kontaktförbud med villkor om elektronisk övervakning. Enligt utredarna skulle detta ge polis och åklagare en möjlighet att kontrollera efterlevnaden av ett förbud och skydda den som fått ett kontaktförbud utfärdat men som riskerar att fortsätta att utsättas för våld, hot och trakasserier (Prop. 2010/11:45:49).

Regeringen delade utredarnas utgångspunkt att reformarbetet bör vara ett förbättrat skydd för den som utsätts för våld, hot och trakasserier. Dock ansågs det att elektronisk övervakning istället borde användas vid särskilt utvidgat kontaktförbud och slopade utredarnas förslag om ett ihopsatt kontaktförbud med elektronisk övervakning (Prop. 2010/11:45:49). Regeringen motiverade detta med att ett för tidigt införande av elektronisk övervakning ansågs bryta mot en rättssäker tillämpning. Eftersom en person skulle kunna underkastas betydande inskränkningar i rörelsefriheten i form av elektronisk övervakning trots att det inte har konstaterats en överträdelse av kontaktförbudet (Prop. 2010/11:45:49-50).

¹ Innan lagändringarna i nuvarande lag om kontaktförbud den 1 oktober 2011 gick lagen under betäckningen: lag om besöksförbud.

3.5. Utredning om användningen av elektronisk övervakning

En utredare har under vårvinter 2016 fått uppdraget av justitie- och migrationsministern att se över förutsättningarna för elektronisk övervakning. Detta med bakgrunden i den begränsade användningen av åtgärden och Brås utvärdering som presenterats tidigare. I uppdragsbeskrivningen framgår det att om utredaren anser att en mer omfattande användning av elektronisk övervakning är nödvändigt ska denne lämna förslag till nödvändiga författningsändringar. Uppdraget ska redovisas senast den 17 januari 2017. (Justitiedepartementet 2016)

4. Teoretiskt ramverk

I detta kapitel redogörs det teoretiska ramverk som har använts för att förklara och förstå det insamlade materialet i uppsatsen. De teorier som presenteras i detta kapitel kommer senare i uppsatsens analysdel att kopplas till den insamlade empirin. De teorier som används i studien är Karsten Åströms presentation om parallell normbildningsprocesser, Michael Lipskys begrepp rörande ”Street-Level Bureaucracy” och även Peter Dellgrans tankar kring människobehandlande organisationers maktförhållande gentemot samhällets individer. Dellgrans tankar rörande människobehandlande organisationers betydelse och roll för begrepp som rättssäkerhet och rättstrygghet utifrån såväl ett samhällsperspektiv och rättsvetenskapligt har tidigare intresserat rättssociologer och är därmed relevant för denna uppsats (StAAF & Zanderin 2011). Efter presentationerna av respektive teori följer även en kort förklaring om deras relevans i uppsatsen.

4.1. Parallell normbildningsprocess

I rättssociologiska sammanhang diskuteras ofta hur lagar förhåller sig till sociala normer och vice versa. Ett begrepp som myntats utifrån dessa tankar är ”levande lag” (Living Law) som definieras av Eugen Ehrlich som en lag som dominerar livet självt, även om den inte har belägg i juridiska satser. Han förklarar vidare att källan till vår kunskap om denna lag är, för det första, den moderna juridiska dokumentationen, för det andra, direkt observation av liv, handel, seder och bruk och av alla organisationer som antingen erkänns av lagen eller de som inte erkänns av lagen och till och med är emot den (Ehrlich, 2002: 493).

Karsten Åström, professor i rättssociologi vid Lunds universitet, menar att ett sätt att förstå det mellanrummet som i många fall skapas mellan nedskrivna lagar (Law in books) och lagars verkan i samhället (Law in action) är att implementera normer i dessa processer (Åström 1988; 2013:72). Åström kallar dessa processer för parallella normbildningsprocesser som följer vissa angivna steg (Åström 2013:71). Det första steget i parallell normbildningsprocess är att genom empirisk och teoretisk kunskap presentera intressekonflikter och relaterade normer till det relevanta området (Åström 2013:74). Det andra steget är att urskilja hur konflikten förstås på ett politiskt plan, framförallt i form av lagstiftning. I detta steg är det av väsentlig betydelse att parlamentet har en fast förståelse för konflikten och om det finns ett intresse att lösa denna samt att befintliga sociala normer tas i beaktande (Åström 2013:74). Det tredje steget är att analysera hur en politiskt policy omvandlas till en rättslig form som ska

analyseras i termer av olika typer av rättsliga normer. Rättsliga normer delas enligt Åström huvudsakligen in i tre olika grupper, materiella normer som anger en nödvändighet, förfarande normer och normer som utgör befogenhet att tillämpa och genomföra lagen. Den materiella normen kan i sin tur antingen direkt genomföra en särskilt åtgärd eller definiera ett mål eller objekt att sträva mot. Dessa två typer av materiella normer visar således två olika typer av rationalitet i beslutfattande, det vill säga, normrationalitet och målrationalitet. Normrationalitet motsvarar traditionellt juridiskt beslutfattande som kännetecknas av drag från en rättslig norm medan målrationalitet kräver kunskap om de medel som behövs för att fatta beslut som främjar uppfyllandet av rättsligt definierade mål. Lagar uppbyggda av normer (så kallade ramlagar) anger mål som ger mer utrymme för konkurrens eller att stödja sociala normer i genomförandeprocessen eller tillämpningen av lagen (Åström 2013:74). För att ge lagen en betydelse i det sociala livet krävs påtryckning av olika organ för förändringen eller tillämpningen av den aktuella lagen. Enligt Åström är det fjärde steget i parallella normbildningsprocesser just organisationers påtryckningar. Det är även av stor vikt att dessa organisationer är väl organiserade, yrkeskvalificerande och har positiva framtidsutsikter (Åström 2013:74). Det sjätte steget är att empiriskt kartlägga konsekvenserna av det rättsliga genomförandet och slutligen det sjunde steget som måste relatera till om konsekvenser, intressekonflikter eller normer har påverkats eller ej. Eftersom rättsliga genomförande inte befinner sig i ett samhälles vakuum, finns det också ett femte steg som måste tas hänsyn till – nämligen, i vilken utsträckning externa faktorer eller mekanismer påverkar processen (Åström 2013:74).

4.1.1. Parallella normbildningsprocessers relevans för uppsatsen

Åströms teori om parallella normbildningsprocesser blir applicerbar i min studie eftersom uppfattningar från min respondenter och det övriga insamlade materialet i uppsatsen möjligen kan presentera en intressekonflikt rörande lagen om kontaktförbud där relevanta normer och uppfattningar kan relateras till ämnesområdet. Detta kan därmed leda till en förbättrad kunskapsbild inom rättsområdet. Det rättssociologiska intresset för såväl informella som formella normer belyses här med också i uppsatsen (Hyden 2007; Baier & Svensson 2009)

4.2. Street-level bureaucracy och människobehandlande organisationer

Den amerikanska statsvetaren Michel Lipsky avhandlar i sin omtalade bok *”Street-Level Bureaucracy”* huruvida yrken som faller under kategorien offentligt anställda tjänsteman

definieras som så kallade gräsrotsbyråkrater (Lipsky 2010:3-4). Yrken som med andra ord både har kontakt med medborgare och har delegation att verkställa viktiga beslut. Dessa gräsrotsbyråkrater har inom sin yrkeskategori ett krav att framföra medborgarnas behov men samtidigt anpassa sig efter lagar och riktlinjer (Lipsky 2010:3-4). Beslut som fattas inom dessa yrken baseras i många fall på lite kunskap om individen som beslutet rör och det föreligger ofta på en begränsad tid för det enskilda ärendet. Detta kan leda till en osäkerhet i de beslut som fattas. Vad som blir problematiskt enligt Lipskys teori är att individer och sociala situationer är komplexa ting som inte ska benämnas ut under korta perioder eller på mindre omfattande information (Lipsky 2010:29). Det som bidrar till denna typ av osäkerhet beror enligt Lipsky på flera aspekter. Dels att gräsrotsbyråkraterna endast arbetar med fragment av den aktuella fallet, vilket medför att de inte får en helhetsbild av individen utan arbetar utifrån olika valda delar som presenteras för dem. Detta kan leda till att värdefull information förbigås (Lipsky 2010:76-77). En annan aspekt är att gräsrotsbyråkrater i vanliga fall inte kan kontrollera utfallet av sina beslut. De deltar i flera fall bara i delar av sin klients process där andra delar av processen har behandlats av andra yrken inom offentligt verksamhet. Gräsrotsbyråkrater vars uppdrag är att hjälpa sina klienter så som juridiska institutioner eller sociala hjälporganisationer i vissa fall inte blir tillräckliga utifrån ett långvarigt perspektiv eftersom individers situationer inte förblir statiska. Detta leder i sin tur till att de utvecklar färdigheter som anpassas till förväntningar på sitt arbete (Lipsky 2010:78). Ytterligare en faktor är att det inom dessa yrken är svårt att förutsäga när arbetsbelastningen kommer vara större eller mindre och det går inte heller att förutspå hur lång tid eller vilka krav som föreligger vid möten med olika klienter (Lipsky 2010:78-79). Aspekter som de ovan nämnda leder i många fall till en uppfattning om att erfarenhet bidrar till rätt kunskap och avgör vad som är bäst i det enskilda fallet angående klienter. Detta menar Lipsky kan skapa mönster, som i vissa fall är i behov av förändring, men följs av den enkla anledningen att de funnits med länge eller ses som en form av praxis (Lipsky 2010:115).

Vidare diskuterar sociologen Peter Dellgran en liknande problematik gällande yrken som har omfattande kontakt med samhällets medborgare. Dellgran menar att människobehandlande organisationer i stor utsträckning vilar på teoretisk och specialiserad kunskap som särskilda grupper av välutbildade yrkesutövare, det vill säga professioner, förväntas förvalta och använda sig av för att hantera olika typer av behov och problem (Dellgran 2015:166). Mellan professionerna och de organisationer som dessa är verksamma inom råder ett ömsesidigt beroende. Samtidigt som detta beroendeförhållande finns mellan

professioner och organisationer, måste samhällets medborgare förlita sig på deras kunskap och kompetens. Detta eftersom individer i samhället påverkas av professioners mandat att fatta beslut som påverkar individers liv och välbefinnande, deras auktoritet i fördelning av samhällsresurser och hur professioner innehar en expertis som andra saknar. De är dessutom en viktigt definitionsmakt i viktiga samhällsfrågor (Dellgran 2015:166). Dessa faktorer gör det således naturligt för individer som kommer i kontakt med dessa professioner att ifrågasätta om de verkligen har den kompetens som förväntas, om det går att lita på att deras yrkesutövning präglas av samhällsansvar och inte egenintresse, i vilken utsträckning bör eller kan deras verksamhet stärkas, kontrolleras och granskas? Finns det förutsättningar och resurser för att professionerna ska genomföra ett väl utfört arbete i enlighet vad de själva önskar? Det går med andra ord att påstå att sådana professioner besitter en stor makt över individer i samhället (Dellgran 2015:166-167).

4.2.1. Street-level bureaucracy och människobehandlande organisationer relevans för uppsatsen

Även om Lipsky och Dellgran inte är renodlade rättssociologer går deras antagande att applicera på min studie. Lipskys teori om begränsningarna gällande gräsrotsbyråkrater kan användas för att förklara polisens agerande vid anmälningar och hantering av kontaktförbud. Dessa tankar går med stor sannolikhet även att tillämpa på varför riskbedömningar vid kontaktförbud kan variera mellan olika åklagare. Lipskys antagande om dilemmat angående gräsrotsbyråkraters beslutfattande kan även ge mig klarhet i varför uppfattningar kring lagen ser ut som de gör och varför lagen i viss mån behandlas som den görs. Dellgrans maktperspektiv gällande professioner som utåt sätt inte har en stor makt eller status i samhället men desto större makt på de individer som de kommer i kontakt med kan möjligen tillföra en förståelse för hur förhållandet mellan skyddsperson och den rättsliga hanteringen av kontaktförbud förklaras.

Intresset för dessa typer av fenomen, som här diskuteras kring normbildningsprocesser, byråkratiska strukturer och kulturer samt människobehandlade organisationer, kan relateras till såväl en rad teoretiska begrepp som olika konkreta studier. Detta kan exempelvis åskådliggöras av bland annat Staffan Fribergs studie om normbildningsprocesser vid brukarsamverkan (2006) eller Thomas Brantes (2014) studie om professionella logiker inom den moderna förvaltningen. Det finns också ett rättsteoretiskt intresse för hur normer och regler tillämpas och förstås internt hos de som har till uppgift att verkställa lagars funktioner.

Rättskällor kan exempelvis ses som professionella interna konventioner (Dahlman 2010) eller som sociala konstruktioner som därmed måste förstås inifrån (Galligan 2006). Detta perspektiv, som alltså fokuserar på i vilken kontext som normer och normativa strukturer verkar givet andra normer och normativa strukturer, kan beskrivas som ett intresse för normer för normerna eller metanormer (Dahlstrand 2013). På ett liknande sätt fokuserar också en rad rätts- och samhällsvetenskapliga studier på hur olika konflikter såsom våld och hot i nära relationer kan ses som konstruktioner som förhandlas och skapas såväl socialt, politiskt och rättsligt (Friis 2003; Rejmer 2003; Andersson; 2004; Agevall; 2012).

5. Metod och Material

I detta kapitel behandlas de tillvägagångssätt som har används för att fullgöra uppsatsens syfte och besvara frågeställningarna. Detta genom redogörelser för ett kunskapsteoretiskt perspektiv på samhällsvetenskaplig forskning, tillvägagångssätt, studiens olika insamlingsmetoder, urvalsprocess, validitet och reliabilitet samt etiska övervägande.

5.1. Kunskapsteoretiskt perspektiv på samhällsvetenskapligt forskning

Det finns en bild av att forskaren ska vara helt objektiv, fri från värderingar, fördomar och eget intresse i forskningsprocessen. Denna bild grundar sig i naturvetenskaplig metoder där forskaren är helt avskild från omvärlden i relation till sin forskning. Detta har i sin tur smittat av sig på samhällsvetenskaplig forskning där antagande om den objektiva forskningen länge varit i fokus (Denscombe 2004:191-195).

Dock ställer jag mig kritiskt till antagandet att forskaren kan ställa sig helt objektiv gentemot sitt projekt. Esaiasson menar bland annat att forskarens egna värderingar påverkar valet av forskningsområde och även frågeställningar (Esaiasson 2007:25). Forskaren kan med andra ord inte undgå det faktum att hen ser saker och ting på ett visst sätt och har formats utifrån sin kultur, socialisation och de föreställningar som hen applicerar för att göra den omgivande världen meningsfull (Denscombe 2004:191-192). Utifrån ett sådant tankesätt går det att påstå att det är näst intill omöjligt att vara helt objektiv, men så länge forskaren är medveten om detta och tar tar med sig det genom arbetet och det slutliga framställandet går det ändå att påstå att studien kan anses som objektiv. Esaiasson menar att följande sju punkter ger en god bild av det ideal som styr det vetenskapliga vardagsarbetet för det flesta empiriskt orienterade samhällsvetare:

1. Forskningen är teoretisk i betydelsen kumulativ, det vill säga att det är en självklarhet att ställa sig på tidigare forsknings axlar. Detta för att få en bild vad forskningssamhället redan vet om de frågor vi vill besvara, det handlar om att få ett grepp om den diskurs som finns på området (Esaiasson 2012:20).
2. Forskningen är teoretisk i betydelsen att den använder sig av ett vetenskapligt språk. Det vetenskapliga språket kan delas upp i två ingredienser; att det har en betydligt större mått av tydlighet än det mer oprecisa vardagsspråket och att den empiriska vetenskapen är tvåspråkig. Det finns ett teoretisk och ett operationellt språk och att

dessa måste hållas isär. En forskaren använder sig med andra ord av ett tydligt språkbruk där det skiljs mellan termer, begrepp och verkliga fenomen (Esaiasson 2012:21).

3. Forskning är empirisk i betydelse att observationer av verkligheten faller avgörandet, det vill säga att observationer av verkligheten avgör vad som är svaren på en empirisk frågeställning (Esaiasson 2012:23).
4. Forskning är empirisk i betydelsen att den genomför systematiska och hederliga undersökningar. En empirisk undersökning ska genomföras systematiskt och utan sneglande på eventuella resultat (Esaiasson 2012:24-25).
5. Forskning är intersubjektiv i betydelsen att den är forskarberoende, genomskinlig och värderingsfri, vilket ovan nämnt beskrevs i form av att forskningsresultatet ska i möjligaste mån vara oberoende av forskaren (Esaiasson 2012:25-26).
6. Forskning har i princip förklarande ambitioner. Med det menas att samhällsvetenskaplig forskning handlar om att förklara samhällsliga fenomen (Esaiasson 2012:26-27).
7. Forskningen har i princip generaliserade ambitioner. Forskaren bör med andra ord sträva efter att uttrycka sig allmänligt och inte om det unika och specifika (Esaiasson 2012:27).

Dessa sju grundläggande punkter för ett samhällsvetenskapligt forskningsprojekt har följts genom uppsatsen för att denna ska få ett så vetenskapligt korrekt utfall som möjligt.

5.2. Övergripande metodpresentation av tillvägagångssättet och val av metod

Uppsatsens arbetssätt har speglats av ett abduktivt tillvägagångssätt som är en blandning mellan induktiv och deduktiv ansats. Det abduktiva tillvägagångssättet använder sig av olika beståndsdelar av de induktiva och deduktiva synsätten, genom att utgå från ett teoretisk ramverk som appliceras på uppsatsens empiriska material, vilket sedan kopplas ihop i uppsatsens analys och slutsats (Alvesson & Sköldberg, 2008:19). Denna metod arbetar reflexivt mellan de mer traditionella tillvägagångssätten och skapar därmed en mer fördjupad bild av forskningsområdet.

Det insamlade materialet är baserat på kvalitativa data genom två olika frågeformulär med öppna frågor, semistrukturerade intervjuer med en kammaråklagare samt två anställda på en

skyddsjour och besvarande av frågor via mail från Zozan Inci, ordförande för Riksorganisationen för kvinnojourer och tjejjourer i Sverige (Roks). Ambitionen med denna empiri har varit att beskriva och förklara ett samhällsligt fenomen vilket enligt Esaiasson som ovan nämnt i 5.1. är en grundläggande egenskap inom samhällsvetenskaplig forskning (Esaiasson 2012:26-27). Denna uppsats kan ses som en pilotstudie eftersom det insamlade materialet är begränsat i och med studiens begränsade tidsomfång (Bryman 2011:258-259). En mer omfattande undersökning i linje med denna uppsats hade därmed varit intressant och givit ett mer generaliserbart resultat. Efter denna översiktliga beskrivning av mitt tillvägagångssätt och hur jag har operationaliserat min syftesbeskrivning och mina frågeställningar kommer jag nedanför närmare beskriva metoden.

5.3. Presentation av enkätundersökningen

Fördelen med en enkätstudie är att frågorna kan utformas på så sätt att en stor mängd material kan samlas in från många respondenter samtidigt som det är tidssparande och kostnadsfritt (Denscombe 2009, s 228). En liknande insamling med enbart intervjuer skulle vara betydligt mer tidskrävande för både mig och respondenterna (Denscombe 2009:228). Dock ger inte en enkätstudie möjlighet till diskussion och personlig kontakt med respondenten. Detta kan i sin tur leda till att frågor missförstås eller inte besvaras alls. Ytterligare problem kan vara att respondenten inte intresserar sig i att besvara enkäten eller inte har tid och att det därmed blir ett stort bortfall (Denscombe 2009:228).

Till uppsatsen har det tagits fram två olika frågeformulär varav ett skickades till två kvinnojourer, sju stycken till den ena kvinnojouren och tre stycken till den andra kvinnojouren (Se bilaga 1). Det andra frågeformuläret distribuerades till en åklagarkammare och fördelades via kammarens vice chefsåklagare till tio stycken åklagare (Se bilaga 2). Tillsammans med enkäterna följde ett informationsbrev där uppsatsens syfte beskrevs, en kortfattad presentation av ämnet och problematiken, att medverkan var frivillig och i utvecklingssyfte för kunskapsbildningen inom området samt att enkäten inte innehöll några personuppgifter och därmed förblev respondenterna anonyma (Ejlertsson 2005:39-41)(Se bilaga 3).

5.3.1. Enkätdesign

Vid utformandet av frågeformulären är det av betydelse för forskaren att ha flera aspekter i åtanke för att få en så bra svarsfrekvens som möjligt. Frågorna bör inte vara uppbyggda på ett sådant sätt att de blir jobbiga att besvara. En grundläggande faktor är att enkäten ska innehålla en enhetlig design, inte vara för lång, men samtidigt vara luftig. De två sistnämnda punkterna kan i vissa fall vara svåra att kombinera. Dock är det viktigaste att de frågor som har utformats i enkäten är av relevans för den empiri som behövs för att besvara frågeställningen, och inte onödiga frågor som enbart tar plats och inte fyller någon funktion i studien (Ejlertsson 2005;93-99; Esaiasson 2012:240).

De två enkäterna skiljde sig något i sin utformning, frågeformuläret till åklagarna rörde exempelvis deras riskbedömningsprocess medan frågorna till de anställda på kvinnojourerna rörde mer allmänna uppfattningar gällande kontaktförbud. Ordvalen mellan de två enkäterna anpassades även något efter respondenterna. Juridiska termer förklarades exempelvis inte vid åklagarnas enkät medan de gjorde detta i enkäten till de anställda på kvinnojourerna. Ett exempel på detta var att i enkäten till åklagarna förklarades inte innebörden av en rättssäker tillämpning medan detta förklarades i enkäten till de anställda på kvinnojourerna (Se bilaga 1 & 2). Dock var majoriteten av frågorna i de två enkäterna desamma, vilket medförde att i princip varje fråga kunde jämföras mellan de olika enkäterna. Detta gjordes avsiktligt för att underlätta en komparativ ansats i resultat- och analysdelen.

Utformningen av de olika frågorna är även en viktig del i enkätundersökningen. Frågorna rekommenderas att vara enkla och kort formulerade så att de inte missförstås. De ska inte heller vara ledande, innehålla några negationer och inga onödiga fackuttryck (Denscombe 2009, s 219). Även ordningsföljden på frågorna är av betydelse och det är bra att börja med enklare neutrala frågor och avsluta med de något tyngre frågorna (Esaiasson 2011:240). Det finns två typer av frågor som kan användas; öppna eller slutna frågor. I de öppna frågorna har respondenten chansen att svara med egna ord och i de slutna frågorna får respondenten förhålla sig till enkätens svarsalternativ. De öppna frågorna har fördelen att respondenten inte tvingas välja forskarens ord och kan därmed ge oförutsedda svar med omfattande information. Dock finns även risken som tidigare nämnt att respondenten inte känner sig manad att besvara frågor som kräver mer av hen i form av tidskrävande reflektioner. De slutna frågorna är däremot enklare för respondenten att besvara men ger inte samma omfattande svar som öppna

frågor (Bryman 2011:240-246). Enkäterna bestod till största del av öppna frågor för att få in så omfattande och varierande empiri som möjligt, dock förekom även enstaka slutna frågor med svarsalternativ.

5.4. Urval och population

Respondenterna till enkäterna valdes utifrån en målstyrd urvalsmodell, det vill säga utifrån deras direkta koppling till studiens frågeställning (Bryman 2011, s 450). Dock går det även att påstå att urvalet var en form av sannolikhetsurval eftersom deras svar generaliseras till en viss population, det vill säga åklagare och anställda på kvinno- och skyddsjourer (Bryman 2011:350). Urvalet av respondenter hade som tidigare nämnt även en komparativa funktion eftersom användandet av två olika typer av respondenters uppfattning av lagen medförde en heterogenitet i redovisning av studiens resultat (Bryman 2011:350). Ytterligare en aspekt som påverkade urvalet av respondenter var den geografiska placeringen av dem. Eftersom det var betydligt enklare och tidsbesparande att förhålla sig till verksamheter i sin geografiska närhet valdes därmed respondenter utifrån var i landet de var placerade. Detta kan jämföras med vad som annars kallas för bekvämlighetsurval, problemet med denna typ av urval är att det kan vara svårt att generalisera resultatet på grund av det geografiskt begränsade omfånget (Bryman 2011:194-195). Studiens generaliserbarhet berörs mer utförligt under punkt 5.8. reliabilitet och validitet. Denna typ av urval är vanligt vid som tidigare nämnt pilotstudier som lägger grunden för ett större projekt (Bryman 2011:258-259).

5.5. Bortfall

De enkäter som distribuerades till tio åklagare fick ett stort bortfall. Vid återhämtning av enkäterna hade enbart två av tio enkäter besvarats. Detta berodde enligt vice chefsåklagaren på åklagarkammaren att respondenterna upplevde att frågorna var formulerade för öppet och att respondenterna inte hade tid eller kände att de inte kunde besvara frågorna. Bortfallet från enkäterna till personalen på kvinnojourerna skiljde sig något åt från de hos åklagarna, från den ena kvinnojouren lämnades två av tre enkäter tillbaka och den andra kvinnojouren valde att besvara enkäten tillsammans på ett personalmöte. Detta medförde att jag enbart fick tillbaka tre av tio enkäter varav den ena som sagt ifyllt av flera personer som tillsammans diskuterat frågorna och där svaren representerade hela organisationens åsikter. Svaren från denna organisation var i och med detta väldigt utförliga. Dock var det totala bortfallet för omfattande för att utgöra en tillfredställande empiriinsamling till uppsatsen. Därför

kompletterades bortfallet från enkäterna med två intervjuer med anställda på en skyddsjour, mailkorrespondens med Zozan Inci (ordförande för Roks), och en intervju med en kammaråklagare på samma åklagarkammare som enkäten distribuerades till. Vid en bortfallsanalys av mitt aktuella bortfall bör det beaktas att det inte sällan är så att åklagare många gånger väljer att inte besvara utsända enkäter. Jag såg också att det var betydligt enklare att rekrytera den respondentgrupp som utgjordes av personal på kvinno- och skyddsjourer.

5.6. Intervjuerna

Som ovan nämnt kompletterades enkäternas bortfall med intervjuer och en mailkorrespondens. Intervjuerna genomfördes med en semistrukturerad ansats där förhållandevis specifika teman i frågorna utvecklades genom en strukturerad intervjuguide som var kopplad till studiens frågeställning (Bryman 2011:415-416)(Se bilaga 4 och 5). Kontakt med kammaråklagaren togs via vice chefsåklagaren på åklagarkammaren som meddelade mig att respondenten i fråga var intresserad av att diskutera ämnet närmare. Därmed förelåg mailkontakt med denna respondent där sedan ett möte bestämdes. De anställda på skyddsjouren kontaktades först via mail och sedan över telefon där ett möte bestämdes. I samband med intervjuerna gavs medgivande från respondenterna att samtalen spelades in, detta för att underlätta transkribering av svaren. Intervjuerna varade i cirka 30-35 minuter och transkriberades med hjälp av transkriberingsprogrammet ”InqScribe”.

Frågorna formulerades till respondenten på det viset att denne kunde svara i form av fullständiga svar som sedan i vissa fall omformuleras till följdfrågor. Denna metod har fördelen att intervjuerna blir öppna och samtalet förs kring det aktuella ämnet (Bryman 2011:415-416). För att få ett så enhetligt material med studiens enkäter utgick frågorna från en intervjuguide med samma frågor som i enkäterna, dock utvecklades även följdfrågor under intervjuernas gång för att utveckla respondentens svar och resonemang (Bryman 2011:419). Vid intervjutillfällena förklarades muntligt precis som i informationsbrevet till enkäterna uppsatsens syfte, en kortfattade presentation av ämnet och problematiken, att medverkan var frivillig och i utvecklingssyfte för kunskapsbilden inom området samt att alla personuppgifter behandlades konfidentiellt (Ejlertsson 2005:39-41). Samma frågor som besvarades av intervjuobjekten på skyddsjouren ställdes även till Zozan Inci via mail, med undantag från inledande frågor som exempelvis: *Hur ofta kommer du i kontakt med kvinnor som utsätts för*

stalkning?, detta för att få ner antalet frågor som inte genererade mätbart resultat, vilket även sänkte sannolikheten att Zozan inte skulle besvara frågorna eftersom det inte var lika tidskrävande (Se bilaga 6). Zozan skickade tillbaka sina svar i ett Word dokument och gav även sitt medgivande att använda hennes namn i uppsatsen.

5.7. Insamling och urval av sekundärdata

Utöver det insamlade materialet i form av enkäter och intervjuer har även sekundärdata använts där olika typer av dokument som var av relevans för uppsatsen granskats. Denna empiri har medfört en förståelse för hur problematiken uppfattas från olika perspektiv och hur tillämpningen av lagen om kontaktförbud ser ut. Urvalet av källor har varit ledande utifrån uppsatsen syfte och frågeställning, detta genom att material har sorterats utifrån vad som ansetts relevant i detta avseende. Det som inte har ansetts vara av relevans har därför sorterats bort. Detta urval av empiri har sedan styrts analysen tillsammans med den övriga insamlade empirin och delats in i olika kategorier genom uppsatsen. Denna del av uppsatsen har varit viktigt i den mån att den har givit en bild av hur ämnesområdet ser ut i dagsläget, det vill säga vilken tidigare forskning som finns på området och hur lagen upplevs från andra källor. Med andra ord har denna metod medfört som tidigare nämnt i del 5.1. kunskapsteoretiskt perspektiv på samhällsvetenskaplig forskning, en bild av den diskurs som finns på området (Esaiasson 2012:20).

Sekundärdata har bestått av rapporter från Brå och åklagarmyndigheten, lagar, propositioner, tidigare forskning inom ämnet, tidningsartiklar och böcker. För att få in materialet har jag bland annat använt mig av sökmotorerna LubSearch (Lunds Universitets biblioteks söktjänst), Karnov, Google Scholar och Google. Några av de sökord som användes var ”Elektroniks övervakning”, ”Electronic tagging”, ”Restraining order”, ”Våld i nära relationer”, ”Kontaktförbud”, ”Utvidgat kontaktförbud”, ”Särskilt utvidgat kontaktförbud” och ”Stalking”. Tillgängligheten till de olika dokumenten har varit god och ju mer text som konsumerades desto mer nya fakta och nya källor påträffades, bland annat i form av originalkällor som sedan undersöktes närmare. Denna form av datainsamling hade sina fördelar genom att den var tidsbesparande och även säkrare avseende kvaliteten (Bryman 2011:301).

Val och analys av skriftliga källor har präglats av ett källkritiskt tänk där trovärdighet har varit en central del av processen. Detta har avgjorts av författaren, utgivare, tillgänglighet och syfte (Denscombe 2009:301-302). Val av tidigare forskning har bestått av forskningsstudier inom de relevanta ämne med tydliga källhänvisningar, vilket bekräftar deras trovärdighet. Andra källor är tagna från Brå och Åklagarmyndigheten som också anses ha en hög trovärdighet.

5.8. Reliabilitet och validitet

Reliabilitet handlar i grunden om frågor som rör måttens och mätningens pålitlighet och följdriktighet medan validitet har att göra med om ett mått för ett begrepp verkligen mäter begreppet i fråga (Bryman 2011:161,163). Dessa begrepp är central för studier av kvalitativa anslag. Dock anses inte reliabilitet och validitet vara av lika stor betydelse i kvalitativ forskning som i kvantitativ forskning. Anledningen är att mätningarna inte är det som är mest intressant för kvalitativa forskare och därav blir validitet egentligen inget som är av speciell betydelse för sådana undersökningar (Bryman 2011:351). Eftersom denna studie är av beskrivande natur och utgår från ett begränsat antal analysenheter samt att studiens tillvägagångssätt ska kunna replikeras och sociala betingelser har troligen inte haft någon direkt inverkan på min studies resultat, går det att påstå att studien är av relativt hög intern validitet och extern reliabilitet (Bryman 2011:352; Esaiasson 2011:58) Jag är dock medveten om som tidigare nämnts att med tanke på de begränsade insamlade materialet inte till fullo går att generalisera studien resultat. Trots detta anser jag att det som framkommer via studiens resultat och analys är av betydelse och kan användas till framtida forskning

5.9. Etiska övervägande

Samtliga respondenter som deltog i denna studie blev informerade av de fyra huvudkraven för forskningsetiska principerna som ska följas vid humanistisk- och samhällsvetenskaplig forskning innan deras medverkan, det vill säga:

- Informationskrav - att forskaren informerar respondenten om den aktuella forskningsuppgiftens syfte (Vetenskapsrådet 2002:7).
- Samtyckeskravet - att deltagare i undersökningen har rätt att själv bestämma över sin medverkan (Vetenskapsrådet 2002:9).

- Konfidentialitetskravet - Uppgifter om alla i undersökningen ingående personer skall ges största möjliga konfidentialitet och att personlighetsuppgifter skall förvaras på ett sådant sätt att obehöriga inte kan ta del av dem (Vetenskapsrådet 2002:12).
- Nyttjandekravet - Uppgifter insamlade om enskilda personer endast används för forskningsändamål (Vetenskapsrådet 2002:14).

Denna information förmedlades som tidigare nämnt via ett informationsbrev till de två olika enkäterna (se bilaga 3), muntligt vid intervjuerna och via mail till Zozan Inci. I resultatredovisningen har även det könsneutrala begreppet ”hen” används för att försvåra avslöjande av respondenternas identitet.

6. Resultatredovisning

I detta kapitel kommer den insamlade empirin i form av enkäter ifyllda av personal på två kvinnojourer, intervjuer med två verksamma på en skyddsjour och besvarade frågor från Zozan Inci via mail. Det kommer även presenteras empiri från ifyllda enkäter av två åklagare och en intervju med en kammaråklagare. Kapitlet är uppdelat i två delar, en presentation av empirin från kvinno- och skyddsjourerna och sedan en presentation av empirin från de olika åklagarna.

6.1. Personal på kvinnojourers uppfattningar om lagen om kontaktförbud

De enkäter som återlämnades från de två kvinnojourerna som deltog besvarades som tidigare nämnts av två anställda på den ena kvinnojouren medan personalen på den andra kvinnojouren, ATIM (Ansvar, Tillit, Integritet och Mod) i Malmö som gav sitt godkännande att skriva med organisationens namn i denna uppsats, besvarade enkäten tillsammans. Svaren från ATIM stod för organisationens sammanställda uppfattningar om kontaktförbud och diskuterades vid ett personalmöte. Utöver detta genomfördes intervjuer med två anställda på en skyddsjour och mailkorrespondens med Zozan Inci. Nedanför kommer empiri från enkäten, intervjuerna och mailkorrespondens med Zozan Inci att presenteras i olika teman med de viktigaste citaten.

6.1.1. Lagens syfte och skydd

De två respondenterna vid den ena kvinnojouren ansåg att lagen om kontaktförbud generellt sett inte uppfyllde sitt syfte. Den ena av dem menade att konsekvenserna för överträdelse är för vaga för att syftet ska uppfyllas och att kontaktförbud snarare fungerar som en markering och upprättelse för att kvinnan ska känna sig tagen på allvar. De båda menade även att om förbudspersonen vill skada skyddspersonen finns det alltid sätt för denne att bryta kontaktförbudet. ATIM hade samma uppfattning gällande för ”slappa” konsekvenser vid överträdelse av förbudet. De såg även tendenser till att förbudspersonen istället för att kontakta skyddspersonen direkt, kontakta de anhöriga eller vänner och utövade påtryckningar via dem.

Det beror mycket på om den som belagts med förbudet respekterar det. Ibland kontaktar den som belagts med förbudet anhöriga/vänner istället och utövar påtryckning, söker information den vägen.

(ATIM, enkät)

Genom ovan nämnda citat påpekar ATIM att det varierar från fall till fall om lagens syfte uppfylls och menade att detta beror mycket på om förbudspersonen respekterar förbudet eller inte. Organisationen lyfte fram att i vissa fall, dock få, bryter även skyddspersonen förbudet. Detta beror för det mesta på saker som gemensamt umgänge eller delad vårdnad av barn. Zozan ger ett liknande svar gällande lagens syfte och menar att ett kontaktförbud inte utgör ett heltäckande skydd för skyddspersonen. Hon uttrycker sig att ett talande exempel för just detta är de mord som har skedd de senare åren på kvinnor och tjejer, där de flesta hade en sekretessmarkering samt kontaktförbud. Zozan menar vidare att lagen måste ses över för att förhindra dessa utgångar vid redan befintliga kontaktförbud. Hon uttrycker följande:

Lagen implementeras inte på rätt sätt. Det räcker inte med att man tillämpar en lag. Man måste även se till att det implementeras på rätt sätt för att det inte ska ske fler övergrepp och mord framförallt vad gäller kvinnor, flickor och barn.

(Zozan Inci)

De två respondenter som intervjuades delade precis som övriga respondenter uppfattningen om att lagens syfte inte i alla fall uppfylldes och att detta till stor del berodde på huruvida förbudspersonen respekterade förbudet eller inte. En av dessa respondenter hade uppfattningen att ett kontaktförbud fungerade i form av en falsk trygghet för skyddspersonen eftersom skyddspersonen upplevde en form av trygghet som egentligen inte fanns. Med andra ord menar hen som ovan nämnt att om förbudspersonen vill skada skyddspersonen så kan denna också göra det.

Det är en falsk trygghet, jag menar inte att man inte ska ansöka om det för det kan va bra och ha men att man kanske blir så trygg och säker i det här om jag larmar så får jag hjälpen men det är ju så att det är ändå en tid från att du har larmat till polisen finns på plats. Om det skulle hända något och att man kanske vagas in i att det här skyddar mig och sen så gör det inte det och det är det jag menar med en falsk trygghet

(Intervjuobjekt, skyddsjour)

6.1.2. Bemötande och information

Angående polisens bemötande av brottsoffer gällande kontaktförbud ansåg respondenterna att bemötandet varierade mycket från polis till polis. Vissa poliser ansågs inneha goda kunskaper

om stalkning och kontaktförbud medans andra hade goda kunskaper i hur ett brottsoffer ska bemötas. Vissa poliser förstår i flera fall inte att det handlar om stalkning och därmed inte kontaktförbud. ATIM tar bland annat upp ett exempel där ett brottsoffer fick följande svar av en polis: *"Du behöver bara vara tydlig med honom om att du inte är intresserad"* detta trots uppenbara överträdelser av ett kontaktförbud. En annan respondent menar att svar som *"Vi kommer om vi har tid"* är vanliga hos polisen. Detta framkallar i sin tur en känsla av hopplöshet och att flera utsatta inte hör av sig till polisen eftersom de tror att det ändå inte leder någonstans. ATIM belyser även de faktum att den höga bevisningsbördan för kontaktförbud kan påverka hur ärenden hanteras i rättsliga sammanhang.

Ibland är det väldigt svårt att få till ett förbud. Ibland är det väldigt "slappt" om förbudet bryts. Problem med olika skydd vid en brottmålsprocess och ett civilrättsligt mål hörs att det är samma "partner" som tvistar. Mer skydd, stöd och hjälp finns vid brottsmål.

(ATMI, enkät)

Uppfattningarna avseende hur den eventuella skyddspersonen informeras gällande förbudets funktion varierar även mellan respondenterna. ATIM menar att i det stora hela informeras skyddspersonerna väl, men att handläggarna borde dubbelkolla hur mycket av informationen som tas in vid informationstillfället. ATIM får i flera fall ge information om dessa ting trots att polisen eller åklagaren redan gjort det. De övriga respondenterna ansåg generellt sett att informationen till skyddspersonerna inte var tillräcklig. Zozans uppfattning i denna fråga var att polisens bemötande självklart borde utvecklas. Hon påtalade att det är väldigt svårt för en kvinna eller tjej som har blivit utsatt för mäns våld eller hot att bevisa detta. Det är enligt henne därför viktigt att polisen bemöter dessa individer med rätt kompetens och kunskap. Zozan uttrycker att det egentligen ska räcka med att personen i fråga känner sig hotat och rädd för att den ska höra av sig till polisen, vilket inte görs i många fall beroende på den höga bevisbördan. Hon påpekar att det ofta uppfattas som att det måste föreligga fysisk skada som eventuellt är dokumenterad och kan bevisas för att den utsatta ska få ett kontaktförbud godkänt.

Även de två respondenter som intervjuades menade att bevisbördan är väldigt hög vid ett beviljande av ett kontaktförbud och att processen för att anmäla brott som är relaterade till detta kan vara mycket påfrestande för personen i fråga. En av dessa påpekade att hen

upplevde att kvinnor i vissa fall får återuppleva hemska händelser genom sina berättelser som sedan besvaras med ett brev från polisen som informerar att de lägger ner fallet och att detta är en form av kränkning för den utsatta kvinnan. Vid följdfrågan om varför hon trodde att det gick till på detta viset svarade respondenten följande:

Inte alls samma status inom polisen att klara upp fall gällande nära relationer som det kanske är med fall om gängvåld eller med grov kriminalitet.

(Intervjuobjekt, skyddsjour)

Trots denna uppfattningen från den ena respondenten menar den andra intervjupersonen att generellt sett har polisen gjort stora framsteg avseende kunskap om brott i nära relationer och även avseende kontaktförbud till viss del.

6.1.3. Överträdelser av kontaktförbud och elektronisk övervakning

Studiens respondenter delade uppfattningen att sanktionerna för överträdelser bör höjas och att elektronisk övervakning kan användas för att förebygga brott. Dock ansåg ATIM att elektronisk övervakning behöver ett större stöd i gällande rättspraxis och att fotboja hade gjort stor skillnad i den utsattes upplevda trygghet. Attityderna gentemot en ökad användning av elektronisk övervakning vid kontaktförbud var positiva eftersom respondenterna från kvinno- och skyddsjourerna ansåg att det hade ökat trygghetskänslan för skyddspersonen avsevärt. Dock menade ATIM att polisen måste ha rätt resurser för att det ska fungera i praktiken. De uttryckte följande angående detta:

Under förutsättningarna att övervakningen leder till insats. Dvs att polis åker ut till platsen, informerar den som ska skyddas om eventuella överträdelser. Alternativ som en preventiv åtgärd då överträdelser ger konsekvenser för den som belagts med kontaktförbudet.

(ATIM, enkät)

En av respondenterna som intervjuades menade att eftersom överträdelser i dagsläget är svåra att bevisa och straffen så pass vaga bör en skärpning göras i denna fråga. Framförallt för att markera att förbudspersonen faktiskt bryter mot en bestämmelse. Hen tror att en sådan skärpning kan resultera i färre överträdelser eftersom det har en avskräckande effekt. Samma

respondent påpekar även att man bör ta hänsyn till bakgrunden av ett kontaktförbud i större utsträckning och att detta ska kunna anpassa sanktionerna vid överträdelser och beslut om kontaktförbud. Det vill säga med en allvarigare och mer långvarig bakgrund desto grövre sanktion. Hen uttrycker följande angående förbudspersonens överträdelser av kontaktförbud:

Notoriska övertramp visar en typ av förakt mot lagen och mot rättssamhället. Man gör exakt som man själv vill fast man har blivit tilldömd ett kontaktförbud.

(Intervjuobjekt, skyddsjour)

De tillfrågade respondenterna ansåg även att elektronisk övervakning bör finnas tillgänglig i ett tidigare stadié än som det är i dagsläget. En respondent uttryckte även att hen ansåg att skyddsbördan ligger mycket på brottsoffret själv, likaså bevisbördan. Detta påverkar därmed tillämpningen av lagen eftersom offret ofta måste bevisa överträdelser från förbudspersonen, vilket i många fall är svårt.

Gällande huruvida en mer omfattande tillämpning av elektronisk övervakning skulle strida mot rättsstatens principer, det vill säga om en sådan tillämpning skulle kränka rörelsefriheten för en person som eventuellt inte har begått brott men eventuellt kan göra det, ansåg ingen av respondenterna detta vara ett problem. ATIM gav följande svar på frågan:

På sätt och vis då rättsstatens principer är formulerade så som det är. Men i så fall borde ett kontaktförbud vara lika problematiskt och det är ju vedertaget. Fotboja som en förlängning av ett kontaktförbud kan då eventuellt motiveras.

(ATIM, enkät)

Zozan delar samma grundläggande åsikter och uppfattningar som resterande respondenter och uttrycker följande i frågan om sanktionerna för en överträdelse av ett kontaktförbud bör förändras:

Jag tycker absolut att sanktionerna bör förändras för överträdelse. Den frågan borde man egentligen ha gjort någonting åt för länge sedan då så många kvinnor och tjejer har mördats i Sverige på grund utav mäns våld. Varje år mördas cirka 20 kvinnor i Sverige på grund utav mäns våld. Oftast har flesta av dessa kvinnor som jag tidigare nämnde kontaktförbud eller sekretessmarkering.

(Zozan Inci)

Samma respondent menar även att elektronisk övervakning bör kunna användas i ett tidigare stadiet än i dagsläget och att detta i vissa fall bör tillämpas direkt vid ett kontaktförbud. Zozan påpekar även det faktum att ett meddelande av fotboja inte är detsamma som frihetsberövning och att förbudspersonen enbart inte får röra sig inom vissa områden där skyddspersonen ofta befinner sig. Hon anser att denna typ av åtgärd utifrån dessa argument inte strider mot rättsstatens principer gällande en rättssäker tillämpning. Vidare uttrycker hon följande angående användning av fotboja:

Man har fått en fotboja av en anledning och har man tidigare försökt skada någon grovt eller försökt mörda någon bör man inte ta hänsyn till den personens rörelsefrihet utan man bör ta hänsyn till skyddspersonens behov och trygghet.

(Zozan Inci)

6.1.4. Förändringar och övriga kommentarer gällande lagen

En gemensam faktor gällande hur lagen kunde förändras var att det krävdes hårdare sanktioner vid överträdelse av befintliga kontaktförbud, en mer omfattande användning av elektronisk övervakning samt minskad bevisbörda. Gällande bevisbördan var det bland annat vid sms, telefonsamtal och annan icke fysisk kommunikation som en av respondenterna ansåg behov av förändring. Detta skulle enligt respondenterna innebära ett större skydd mot offret både gällande upplevd trygghet och faktisk trygghet. En annan respondent ansåg även att tillämpningen av lagen i det stora hela inte fungerade tillfredställande för skyddspersonerna.

ATIM belyste det faktum att det finns regionala skillnader vid tillämpningen av lagen och att samverkan bör stärkas mellan olika myndigheter.

Man bör komma tillrätta med regionala skillnader i landet vad gäller andel beviljande kontaktförbud. Kvalitén på utredningarna och ansökningarna, och händelser i brott mot. Förbudet måste vara högt och likvärdigt i hela landet. Samverkan bör stärkas mellan olika myndigheter och polis/åklagare etc...

(ATIM, enkät)

Gällande huruvida lagen eventuellt kunde förändras svarade Zozan följande:

Hårdare straff för överträdelse och som myndighet göra rätt bedömningar vid rätt tillfälle samt underlätta situationen för dem som fallit offer att få skyddet. Det är inte personen som skyddet avser som ska frihetsberövas utan gärningsmannen. Att man som ansvarig myndighet har regelbunden kontakt med personen skyddet avser.

(Zozan Inci)

En av respondenterna som intervjuades hade liknande tankar som Zozan och menade att ett mer omfattande samarbete mellan olika myndigheter skulle medföra en mer omfattande bild av den eventuella skyddspersonens problematik. De två intervjuobjekten menade även att kraven för användning av elektronisk övervakning behövde sänkas och att det skulle ha en stor inverkan på skyddspersonens trygghet och även den brottsförebyggande aspekten av ett kontaktförbud.

6.2. Åklagares uppfattningar gällande lagen om kontaktförbud

De enkäterna som lämnades ut till tio stycken åklagare fick ett stort bortfall, vilken som tidigare nämnt berodde på åklagarnas stränga arbetsschema samt att frågorna möjligen var något för öppet formulerade för en enkät. Detta bortfall kompletterades med en intervju med en kammaråklagare. Ovan har de viktigaste citaten från det insamlade materialet från de anställda respondenterna på kvinno- och skyddsjourerna att presenterats, nedan kommer det insamlade materialet från enkät och intervju med åklagarna att presenterats. Precis som i redogörelsen från respondenterna från kvinno- och skyddsjourerna delas materialet in i olika teman och de viktigaste citaten presenteras.

6.2.1. Lagens syfte och förbudspersonens respekterande av förbudet

De två respondenterna som besvarade enkäten ansåg i det stora hela att lagens syfte uppfylldes. De hade uppfattningen om att de allra flesta som meddelades ett kontaktförbud respekterade förbudet. Dock menade en av åklagarna att när förbudspersonen inte respekterade kontaktförbudet uppfylldes inte lagens syfte, men att förbudet i övrigt hade en förebyggande effekt. Dessa uppfattningar delades även av mitt intervjuobjekt som menade att när kontaktförbudet respekteras av förbudspersonen fungerar det förebyggande. Hen påpekar precis som övriga respondenter att majoriteten av förbudspersonerna faktiskt respekterade förbudet. Dock menade hen att förbudspersonerna oftast kan delas upp i två olika grupper och uttryckte följande:

De allra flesta respekterar kontaktförbudet. Sedan finns det dom som har psykiska problem eller liknande, de respekterar inte förbudet. Med de här vanliga människorna, männen om jag nu uttrycker mig lite generellt sett, får sig en tankeställare att man kanske inte ska ringa sitt ex 2000 gånger på två månader och då slutar dom. Men sen har man den här andra kategorin där det är fullständigt meningslöst.

(Intervjuobjekt, kammaråklagare)

Respondenten påpekar att det är relativt ovanligt att dessa förbudspersoner som väl överträder ett förbud gör detta genom fysiska övertramp av allvarligare grad som exempelvis misshandel. Det rör sig snarare om kontakt via telefon, e-post och Facebook men även att förbudsperson står utanför skyddspersonens bostad eller följer efter denne ute på stan, vilket visserligen är former av tekniskt sett fysiskt överträdelser. Dock menar hen att det är annorlunda i de fallen där de aktuella personerna försonas och målsägande begär att kontaktförbudet upphävs. Vid dessa tillfällen tenderade personerna att gå in i samma destruktiva beteende i sin relation. Detta rör sig visserligen inte om ett pågående kontaktförbud.

6.2.2. Polisens bemötande och informering av brottsoffer samt samarbetet mellan polis och åklagare

Uppfattningar beträffande polisens bemötande av brottsoffer varierade mellan de två respondenterna i enkäten, den ena ansåg att polisen hade mycket god kunskap inom området och den andra respondenten ansåg att anmälningar ibland läggs ner för snabbt eftersom polisen missar att se mönster i personers berättelser. De anser även att polisen i många fall saknar resurser och inte tar hänsyn till tidsbestämmelserna (ett fall ska vanligtvis behandlas inom sju dagar). En av respondenterna menar att den som söker ett kontaktförbud i många fall inte informeras tillräckligt angående förbudets funktion.

Nej, ofta missas de skyldigheter som skyddspersonen också får i och med ett beslut om kontaktförbud.

(Respondent, enkät)

Det missas nog ganska ofta beroende på att anmälningarna läggs ner för snabbt utan att man ser mönstret

(Respondent, enkät)

Även polisens handläggning kritiserades av en av respondenterna som hade uppfattningen att när fall väl behandlades av polisen och inte lades ner så tog de för lång tid på sig, vilket är kritiskt gällande kontaktförbud då dess fall ofta är brådskande.

Åklagaren som intervjuades delade uppfattningen att polisens bemötande generellt sett var professionellt när tid och resurser fanns. Detta innefattade även hens samarbete med polisen som i perioder varierade på grund av bristande resurser. Hen belyste även det faktum att just familjevåld periodvis ges alldeles för lite resurser vilket leder till att ärenden blir gamla, det hålls inga förhör och bevisning försvinner. Detta kan i sin tur leda till att fall gällande kontaktförbud prioriteras bort. Enligt denna åklagaren kan det i vissa fall vara frågan om en typ av attitydförändringar i ärenden då belastning är hög hos polisen. En ytterligare faktor som kom upp i intervjun är huruvida polis i många fall ställer frågan om ett kontaktförbud där det inte finns belägg för ett förbud. Detta genererar mycket extraarbete i form av ärende som inte är aktuella för ett kontaktförbud och medför att ärende som bör prioriteras inte får samma uppmärksamhet. Denna aspekten är enligt mitt intervjuobjekt problematisk eftersom fall med kontaktförbud är av brådskande art. Hen uttrycker följande:

Om man bara säger, vill du ha ett kontaktförbud? Så är det väldigt lätt att svara ja. Men om man säger att den här möjligheten till kontaktförbud finns men då ska man tänka på att praxis är att man ska vara restriktiv gällande kontaktförbud...

Och då har det kanske blivit som så att från början har polisen ställt den frågan till folk, liksom vill du ha ett kontaktförbud, lite som att fråga någon om den vill ha en glass och då tackar alla ja. Sen har dessa inte fått ett kontaktförbud.

(Intervjuobjekt, kammaråklagare)

Respondenten uttrycker vidare att hen tror att polisen skulle behöva bli bättre på att informera om vilka förutsättningar som krävs och är realistiska för beviljande av ett kontaktförbud för att undvika onödigt arbete och att allvarigare fall på så sätt kan prioriteras.

6.2.3. Åklagarnas bedömningar vid kontaktförbud

Gällande proportionalitetsbedömningen vid kontaktförbud utgick de två respondenterna som besvarade enkäten i första hand från hur stor sannolikhet det fanns för att förbudspersonen kom att begå brott mot skyddspersonen. De uppgav även att de i hög grad använde sig av de

riktlinjer som finns i åklagarmyndighetens handbok för kontaktförbud och hade uppfattningen om att andra åklagare gjorde likartade bedömningar. Ett liknande svar uppgav även mitt intervjuobjekt. Hen menade dock att det var en väldigt omfattande bedömning, som inkluderar flera faktorer, bland annat sannolikheten som tidigare nämnt om förbudspersonen kommer begå brott mot skyddspersonen men även faktorer som tidigare brottslighet, om våld eller förföljelse har eskalerat eller deskalerat, om det finns stöd i brottsmisstankarna, om de aktuella anklagelserna är en engångsföreteelse eller inte, förbudspersonens psykiska tillstånd, om personerna i fråga har gemensamma barn eller bostad och även om företeelser som i först hand inte är brottsliga så som om den eventuella förbudspersonen har hört av sig mycket och om den kontakten har eskalerat. Hen påpekade även det faktum att förbudspersonen hamnar i belastningsregistret inte påverkade dennes bedömningar på något sätt.

Jag har svårt att se en situation där man skulle komma fram till en bedömning där man skulle ha ett kontaktförbud men sedan säger att nej det ska han inte eller hon för han hamnar i belastningsregistret.

(Intervjuobjekt, kammaråklagare)

6.2.4. Överträdelse och elektronisk övervakning

Ingen av åklagarna som fyllde i enkäten ansåg att sanktionerna för överträdelserna av kontaktförbud behövde förändras och att en mer omfattande användning av elektronisk övervakning i mycket liten utsträckning hade förbättrat lagens brottsförebyggande effekt. Detta eftersom de som tidigare nämnts hade uppfattningen att de flesta förbudspersonerna respekterade förbudet. En av respondenterna medgav dock att hen inte trodde att en mer omfattande tillämpning av elektronisk övervakning skulle påverka en rättssäker tillämpning medan den andra respondenten inte hade något uppfattning gällande denna frågan.

Åklagaren som intervjuades menade däremot att sanktionerna vid överträdelser av kontaktförbud skulle kunna vara något mer differentierade. Hen utvecklade detta resonemang enligt följande:

Jag anser att det inte är tillräckligt differentierat. Alltså du kan få ett kontaktförbud för att din förre detta partner har slagit dig tre gånger med ett skohorn liksom sen kan du få ett kontaktförbud för att din förre detta partner har våldtagit dig under flera års tid och är dömd för det och sitter ett långt fängelsestraff för det...

Det är ju rätt så stor skillnad mellan upplevelsen för den ena personen och upplevelsen för den andra personen och när förbudspersonen överträder förbudet

(Intervjuobjekt, kammaråklagare)

Respondenten exemplifierar detta med ett eget fall där en man hade våldtagit sin fru under flera års tid och dömdes till fängelse för detta, när personen frisläpptes meddelades ett kontaktförbud till den förre detta frun som bröts efter två dagar.

Med andra ord fanns det en tanke från denna respondent att det ska tas mer hänsyn till målsägandes upplevelser, det vill säga vad som ligger till grund för kontaktförbudet när en påföljd av en överträdelse bestäms. Gällande en mer omfattande tillämpning av elektronisk övervakning vid kontaktförbud så menade samma respondent att om det gick att sortera ut vem som skulle bryta ett kontaktförbud och ha ihjäl skyddspersonen i förväg så hade en mer omfattande användning av elektronisk övervakning varit hjälpsam. Hen uttrycker att en sådan sortering självklart är otroligt svårt men menar senare i intervjun att man ofta har en uppfattning om vem som kommer bryta ett kontaktförbud i förväg. Dessa personer som det redan i förväg går att misstänka att de kommer bryta mot en utfärdat kontaktförbud skulle det enligt respondenten göra skillnad med ett kontaktförbud i kombination med elektronisk övervakning. Samma respondent menar även att lagstiftningen gällande elektronisk övervakning har så pass höga krav i dagsläget att frihetsberövning ligger närmare till hands när dessa krav är uppfyllda. Hen hävdar att under rätt förutsättningar skulle en mer omfattande användning av elektronisk övervakning göra nytta. Dock påpekar respondenten att en sammansättning av utvidgat- och särskilt utvidgat kontaktförbud kunde medföra en restriktivare användning av detta. Detta eftersom det då enbart skulle finnas en högre grad av kontaktförbud över det ordinarie kontaktförbudet.

6.3. Sammanfattande kommentar av resultatet

Sammanfattningsvis delade de båda respondentgrupperna relativt liknande uppfattningar gällande lagen om kontaktförbud. Avseende kontaktförbudets syfte menade de två respondentgrupperna att lagen uppfyller sitt syfte i de fall då förbudspersonen respekterar förbudet, vilket de flesta personer som meddelas ett kontaktförbud gör enligt åklagarna. Dock uttryckte alla respondenter förutom en åklagare som inte gav någon kommentar gällande

frågan, att när förbudspersonen inte respekterar förbudet uppfyller lagen inte dess syfte. Uppfattningar kring polisens bemötande, informerande och kunskap varierade inte heller avsevärt mellan de två respondentgrupperna. Generellt sett ansåg de båda att polisens bemötande varierade mycket från polis till polis samt att förbättringar kunde göras gällande polisen handläggning och prioritering av fall med kontaktförbud. Dock gavs en del kritik från både åklagare och anställda på kvinno- och skyddsjourerna gällande polisens kunskap avseende stalkning och kontaktförbud. Respondenterna menade att polisen kunde förbigå mönster i offrens berättelser och att denna aspekten borde utvecklas inom polisen.

Respondenterna från kvinno- och skyddsjourerna hade uppfattningen att sanktionerna för överträdelser av ett kontaktförbud var för vaga, denna uppfattning delades till viss del av den intervjuade kammaråklagaren som menade att det borde tas mer hänsyn till den bakgrund som föreligger ett kontaktförbud. Därmed kunde sanktionerna höjas vid överträdelser med allvarligare och mer långvarig bakgrund. Åtta av de nio respondenter² hade uppfattningen att en mer omfattande användning av elektronisk övervakning i samband med ett kontaktförbud skulle stärka lagens brottspreventiva funktion. Dock förutsatte detta att kraven för elektronisk övervakning sänktes.

Två respondenter från kvinno- och skyddsjourerna påpekade även att samverkan mellan olika aktuella myndigheter borde förbättras för en mer effektiv tillämpning av lagen, detta var dock inget som kommenterades av någon av åklagarna. I nedanstående kapitel kommer respondenternas uppfattningar analyseras djupare med hjälp av uppsatsens teoretiska ramverk och övriga kunskapskällor.

² ATIM räknas som en respondent även om det var flera personer som fyllde i enkäten tillsammans.

7. Analysdel

I detta kapitel möter empiri teori och här diskuteras den data som tagits fram under uppsatsens gång tillsammans med det teoretiska ramverket och övriga kunskapskällor. Jag kommer även applicera mina egna tankar och dra paralleller mellan empirin och teorin. Kapitlet avslutas med en sammanfattande slutsats, diskussion och förslag på framtida forskning.

7.1. Analys av den insamlade empirin

Som nämnt i ovanstående kapitel var den generella uppfattningen från studiens respondenter av huruvida lagen om kontaktförbud uppfyller sitt syfte att den i många fall gör det. Lagen har ofta har en preventiv funktion enligt mina respondenters uppfattningar. Dock är respondenter överens om att en förutsättning för att om lagens syftet ska uppfyllas är att den berörda respekterar förbudet. Detta resultat bekräftas även av Brås rapport, liksom Strands studie. Media har flera gånger påtalat brister som menar att vid allvarliga överträdelser utgör ett kontaktförbud inget skydd för skyddspersonen. Vid sådana överträdelser kan utgången i värst fall, även om det är ovanligt, ha ödesdigra konsekvenser för skyddspersonen. Enligt Zozan Inci borde dessa fall varit en varningsklocka för att lagen inte utgör ett tillräckligt skydd och därmed är i behov av förbättring. Det ges även konkreta förslag från såväl respondenterna för kvinn- och skyddsjourerna och åklagarna hur lagen om kontaktförbud kan förändras för att stärka den brottspreventiva funktionen. Ett förslag som tas upp i stor utsträckning särskilt från respondenterna från de olika kvinno- och skyddsjourerna är att elektronisk övervakning bör användas mer omfattande vid kontaktförbud. Dock är de överens om att för att detta ska möjliggöras krävs det att lagstiftningen förändras eftersom kraven i dagsläget är för höga. Detta påpekas också av den intervjuade kammaråklagaren som menar att en mer omfattande användning av elektronisk övervakning under rätt förutsättningar skulle göra nytta. Hen menar vidare att det bör tas mer hänsyn till den bakgrund som föregår kontaktförbudet, vilket var en uppfattning som även mer mindre delades av de respondenter från kvinno- och skyddsjourerna.

En omständighet som kan förklara att sådan aspekter inte beaktas i så stor utsträckning idag kan relateras till vad Burman skriver om den straffrättsliga diskursen. Enligt Burman framställer den straffrättsliga diskursen en bild av den våldsutsatta kvinnans intresse och rättigheter som en konflikt i motsättning till en straffrätt som kan skydda de potentiella

gärningspersonernas rättssäkerhet. Burman menar att rättsliga skyddsåtgärder för brottsoffer inte anses som relevant skäl för hur bedömningarna de facto görs. Burmans antagande kan relateras till Zozans ovan nämnda uttalande om att sanktioner för överträdelse av kontaktförbud borde ha förändrats för länge sedan med tanke på att flera kvinnor och tjejer blivit mördade trots ett utfärdat kontaktförbud. Även Römkers hävdar att konflikten mellan åtal och skydd måste konfronteras med våld i hemmet och att om detta inte görs riskerar det straffmässiga systemet att bli en del av problemet istället för lösningen (Römkers 2006:177). Det är med andra ord nödvändigt att belysa det faktum att lagen inte ger ett tillräckligt skydd vid överträdelse samt att skyddspersonens bakgrund till kontaktförbudet varierar och därmed även dennes upplevelse vid en överträdelse av förbudet. Vid ett sådant hänsynstagande kan därmed kammaråklagarens förslag om en mer differentierad sanktionsmodell vara aktuell. Även elektronisk övervakning som sanktion för de kontaktförbud med allvarligare och längre bakgrund eventuellt kan appliceras.

Av studiens resultat avseende såväl enkäterna som intervjuerna framkom det även att polisens bemötande, informerande och prioriterande gällande fall av kontaktförbud ofta varierar beroende av hur hög arbetsbelastningen är vid tidpunkten för anmälan och behandling av fallen. Ytterligare en faktor är hur pass kunnig polisen är gällande kontaktförbud, vilket också varierar. Det framkommer genom flera respondenter och även Brås rapport (2015:3:38) att det i flera fall gjordes anmälningar om kontaktförbud som uppenbart inte uppfyllde rekvisiten för denna åtgärd.

Enligt Lipsky är faktorer som bristande resurser, kunskap och hög arbetsbelastning vanliga inom yrken som innefattar hans teori om gräsrotsbyråkrater. Han menar att beslut och ärenden många gånger hanteras utifrån för lite kunskap om individen som beslutet rör och att enskilda ärendens tid och resurser ofta är begränsade. Lipsky lyfter även fram att gräsrotsbyråkrater endast arbetar med fragment av aktuella problem, vilket precis är fallet vid polisens hantering av kontaktförbud (Lipsky 2010:76-77). Poliser har självklart en hel del andra ärenden att handskas med och kontaktförbud utgör enbart en liten del av polisens verksamhet, vilket kan bidra till att alla poliser inte är tillräckligt pålästa om kontaktförbud och därmed missar information som kan vara av väsentlig betydelse. En av åklagarrespondenterna uttryckte sig i just sådana termer när hen menade att polisen i vissa fall kan förbigå mönster i den sökandes berättelse.

Enligt Lipsky är det inte ovanligt inom vissa yrken, som exempelvis polis, att det finns en uppfattning om att erfarenhet bidrar till rätt kunskap och vad som är bäst i enskilda fall (Lipsky 2010:115). Dessa antaganden om att erfarenheter väger tungt i olika bedömningar kan i sin tur skapa mönster som ibland är svåra att bryta (tankestreck) även om det i vissa fall kan vara behov av förändring och nytänkande. Detta kan även tänkas vara en faktor som är applicerbar på åklagarnas riskbedömningar gällande kontaktförbud, vilka i enlighet med Strandell i många fall grundas på deras magkänsla (Strandell 2011:8). De åklagare som deltog i denna studie menade visserligen att de flesta gör likartade bedömningar och utgår från Åklagarmyndighetens handbok om kontaktförbud där en grundläggande aspekt är huruvida riskerna uppfattas att förbudspersonen kommer begå brott mot skyddspersonen. Dock påtalade den kammaråklagaren som intervjuades att denna bedömning är mycket omfattande. Enligt hen innebär denna riskbedömning ett genomgripande spektrum av aspekter och överväganden som måste tas till hänsyn. Vid ett sådant brett hänsynstagande av bedömningar kan således ett förlitande på den enskilde åklagarens kunskap skapas, vilket i sin tur kan bidra till att olika åklagares bedömningar ser annorlunda ut eftersom deras personliga kunskap, engagemang och antagande om vad som är rätt eller ej kan variera. Sådana underlag för bedömningar kan därmed skapa mönster vars existens bygger på erfarenhet eller ses som en form av praxis. I enlighet med Lipskys tankar kan som tidigare nämnt dessa typer av mönster i vissa fall vara i behov av förändringar. Ett exempel på sådana tankegångar kan vara det faktum att tillämpningen av lagen ser annorlunda ut i olika geografiska områden. Otillräckliga anmälningar har förmodligen också en avgörande roll i den frågan (Brå 2016:3:38).

Aspekten om praxisens betydelse i den lokala tolkningen och teorin kan relateras till Harts igenkänningsregel "the rule of recognition" som intresserar sig för vad rättens "funktionärer" från den så kallade inre ståndpunkten erkänner som rättskällor (Dahlman 2010; Dahlstrand 2012:118). Hart menar att igenkänningsregeln enbart existerar som en komplex men vanligtvis samstämmig praxis, som domstolar, tjänstemän och privatpersoner följer, när de identifierar rätten med avseende på specifika kriterier (Hart 1961). Vidare är igenkänningsregeln påverkbar av sociala aspekter och kriterierna eftersom den gällande rätten innehåller krav på överrensstämmelser med exempelvis allmänna moraluppfattningar i samhället (ibid). Det går därmed att påstå att igenkänningsregeln liknar ett potent metanorm (normer om normer) eftersom dess existens och auktoritet är en empirisk fråga om sociologisk fakta. Denna metanorm visar att man inte enbart bör fokusera på den formella sidan hos rätten, utan att andra faktorer också har betydelse för vad som utgör gällande rätt

(Dahlstrand 2012:120; Dahlstrand 2013). Harts teori kan med andra ord påtala vikten av sociala normer vid åklagares, domares och även lagstiftares beslut. Igenkänningsregeln för hur gällande rätt avseende kontaktförbud bör tillämpas är en empirisk fråga, vars innehåll förändras över tid, vilket innebär att den restriktiva tillämpningen kan laborera med metaregler (regler om regler) och därmed kan ramarna för rättsligt tänkande rekonstrueras (Galligan 2006).

De sociala förväntningarna på samhällets skydd gentemot personer som utsätts för stalkning och andra former av våld och hot i nära relationer kan ses en norm i samhället. Dessa normer som belyser olika brister i kontaktförbudet i dagsläget kan med andra ord successivt påverka hur lagen även uppfattas från ett inre perspektiv.

Normer som speglar en så kallad intern eller inre syn vid praxis kan också utgöras av att en åtgärd som fotboja inte bör vara enklare att tillämpa för åklagare av rättssäkerhetsskäl. Den här uppfattningen kan relateras till det uttalande som Anne Ramberg gör när hon menar att det finns särskilda problem med elektronisk övervakning. Hon grundar denna åsikt på argumentet att: *"Hur allvarligt det än är för en enskild person att bli förföljd eller trakasserad, så kan det inte legitimera att man kastar alla rättssäkerhetskrav överbord"*. Detta kan tolkas som en åsikt som vilar på att elektronisk övervakning är en oprövad åtgärd som enligt tidigare praxis inte har använts i brottsförebyggande syfte. Med tanke på hur ett kontaktförbud bevisligen inte kan ge det skydd som behövs vid allvarligare överträdelser bör ett sådant argument negligeras utifrån de sociala företeelser som talar emot att skyddet är tillräckligt för skyddspersonen. Om inte så riskerar lagstiftare och aktuella tjänstemän att positionera sig i ett politisk vakuum där det finns en övertro på lagens faktiska skydd (Burman 2007:404-406). Detta kan även appliceras som en straffdefensiv bedömning som tidigare nämnts beskrivs av Burman där gärningsmannens rättssäkerhetsintresse prioriteras istället för offrets subjektiva upplevelse (Burman 2007:404-406).

Vidare kan bristande prioriteringar och intresse från polisen sida gällande kontaktförbud förklaras i kombination med de ovan nämnda kopplingarna till Lipsky, det vill säga brist på kunskap, tid, resurser och så vidare tillsammans med Dellgrans maktperspektiv gällande professioner, eftersom polisens makt över den utsattas livssituation beskrivs av flera respondenter. Flera av dessa menar nämligen att de utsatta kvinnorna ofta befinner sig i en svår situation när de gör en anmälan om ett kontaktförbud. Således är bemötandet från polisen

och andra aktörer av stor vikt för kvinnan och när hens förväntningar inte uppfylls uppstår en känsla av hopplöshet och bristande tro på rättsväsenets funktion. Detta kan i sin tur leda till att kvinnor inte vänder sig till polisen eftersom de tror att deras konkreta bevisning gentemot gärningsmannen är inte uppfyller de krav som ställs för en åtgärd och att en anmälan därmed inte leder någonvart, vilket enligt Zozan resulterar i att flera kvinnor som känner sig rädda och hotade inte kontaktar polisen. Sådana fall har inte sällan uppmärksammats och kritiserats i media vilket framgick av den redogörelse jag gjorde avseende mediernas roll rörande uppfattningar kring kontaktförbud.

Enligt Dellgran förväntas det ett bemötande i form av kompetens och expertis av professioner som polis men detta tycks variera för den brottsutsatta vid kontaktförbud (Dellgran 2015:166). När detta inte sker blir det enligt Dellgran även naturligt att ifrågasätta i vilken utsträckning bör eller kan deras verksamhet stärkas, kontrolleras och granskas (Dellgran 2015:166). Det framkommer även från några respondenter att samarbetet mellan myndigheter som arbetar bör stärkas för att förbättra tillämpningen av lagen, vilket även är något som Strandell och Beausang reflekterar över i sin debattartikel i *Dagens Juridik* där de menar att det behövs interna förändringar för att effektivisera lagen (Strandell & Beausang 2014). Även dessa samverkansaspekter lyfts fram inom rättssociologiska studier av myndigheter och olika professioners praktik (Åström & Rejmer 2008; Johansson 2013).

I enlighet med Åströms tidigare studier går det att påstå att det finns ett mellanrum mellan den nedskrivna lagen och lagens verkan i samhället gällande lagen om kontaktförbud (Åström 2013; Åström 1988). För att förstå detta mellanrum är det enligt Åström av stor betydelse att normer implementeras för en djupare förståelse (Åström 2013). Uppfattningar från studiens empiri kan i och med Åströms första steg i den parallella normbildningsprocessen presentera en intressekonflikt och relaterade normer till ämnesområdet. Denna intressekonflikt kan i detta sammanhang sammanfattas med att lagen inte är tillräcklig i dagsläget i det avseende att den inte skyddar mot allvarigare överträdelser och därmed inte ger skyddspersonen ett heltäckande skydd. Det är tydligt att detta antagande delas av studies respondenter och jag har personligen svårt att föreställa mig något argument som talar emot detta. Det framkommer även i regeringens proposition från 2010 att den preventiva funktionen av kontaktförbud var i behov av förbättring. Med tanke på hur uppfattningarna ser ut idag har inte lagändringarna från 2011 haft önskad effekt (Prop. 2010/11:45:1). Åströms andra steg i den parallella normbildningsprocessen kan exempelvis belysas av att justitie- och migrationsminister

tidigare i år tillsatte en utredning gällande en mer omfattande användning av elektronisk övervakning i kombination med kontaktförbud (Justitiedepartementet 2016). Det vill säga att konflikten i alla fall till en viss grad har förståtts på ett politiskt plan och att det finns ett intresse att lösa denna samt att relaterade normer med stor sannolikhet har beaktats vid detta beslut. Behovet av förändring kan i detta fall anses utgöra en form av målrationalet som grundas i kunskap och medel för att fatta beslut som främjar uppfyllandet av rättsligt definierande mål. Åström hävdar även att för att en lag ska få en betydelse i det sociala livet krävs påtryckningar från olika organisationer för att få igenom en förändring av den aktuella lagen. I detta avseende har organisationer som bland annat skydds- och kvinnojourer en avgörande roll eftersom de kommer i kontakt med de människor som påverkas av ett kontaktförbud, även åklagares uppfattningar har en avgörande roll då de är en viktig aktör gällande lagen om kontaktförbud. Med tanke på att dessa gruppers kompetens och engagemang i frågor om våld i nära relationer och därmed deras intresse av ett förbättrat kontaktförbud är viktigt finns det samtidigt förhoppningar om att deras åsikter och uppfattningar kan göra skillnad för de personer som utsätts för denna problematik.

De tre avslutande stegen i Åströms parallella normbildningsprocess är faktorer som först vid ett faktiskt övervägande av förändringar av lagen om kontaktförbud ska tas till hänsyn. Det vill säga vilka externa eller mekaniska faktorer som påverkar processen, vilka rättsliga konsekvenser som kan komma av det rättsliga genomförandet samt till om konsekvenserna, intressekonflikten eller normerna har påverkats eller ej (Åström 2013:74). En rättslig konsekvens kan vara den som diskuterats i regeringens proposition från 2010, det vill säga den rättssäkra aspekten gällande lägre krav på elektronisk övervakning och hur den ska lösas (Prop. 2010/11:45:49).

7.2. Sammanfattande slutsatser

Som nämnt i det inledande kapitlet är syftet med denna uppsatsen att få en djupare förståelse för hur uppfattningar kring lagen om kontaktförbud ser ut enligt åklagare och anställda på kvinno- och skyddsjourer. Genom att undersöka dessa två gruppers uppfattningar gällande kontaktförbud är även förhoppningen att bilda en förståelse av det aktuella rättsområdet och problemområdet samt hur det eventuellt kan förbättras. För tydlighetens skull upprepar jag även uppsatsens frågeställningar:

- Vilka olika uppfattningar gällande tillämpningen av lagen om kontaktförbud kan återfinnas utifrån ett åklagarperspektiv?
- Vilka olika uppfattningar gällande tillämpningen av lagen om kontaktförbud kan återfinnas bland verksam personal på kvinno- och skyddsjourer?
- Vilken roll kan åklagarnas respektive de anställda på kvinno- och skyddsjourerna uppfattningar om lagen av kontaktförbud ha för en förbättring av de utsattas skydd?

Utifrån denna studies resultat bör ett större hänsynstagande tas till offret vid dessa bedömningar för att få en mer effektiv användning av lagen. Det som framkommit i denna studie är också att uppfattningarna från de två olika respondentgrupperna i grund inte skiljer sig avsevärt. De båda respondentgrupperna ansåg att ett kontaktförbud inte gav det skydd som det avser att ge vid allvarigare överträdelse av förbudet. Dock, avseende lindrigare överträdelse av förbudet, valde de olika respondentgrupperna att belysa detta på olika sätt, åklagarna belyste mer det faktum att lagen oftast fungerar medan de anställda på kvinno- och skyddsjourerna belyst det faktum att lagen oftast inte fungerar. Generellt sett går det även att påstå att en mer omfattande användning av elektronisk övervakning i samband med kontaktförbud inte är en främmande tanke och att sanktionerna för överträdelse av ett förbud anses vara i behov av förändring av majoriteten av studiens respondenter. Gällande polisens bemötande och informerande vid kontaktförbud varierade uppfattningarna något då vissa upplevde detta som gott medan andra upplevde att det behövde förbättras. En gemensam faktor var att aspekter som bemötande och informerande ofta varierade på grund av hur pass belastade poliserna var vid tillfället för anmälandet eller behandlade av fallet. Detta kan förklaras via Lipskys teori om gräsrotsbyråkrater där yrken som polis i många fall har begränsade resurser, tid och kunskap för att behandla enskilda fall på ett tillfredställande sätt. Bemötande som präglas av dessa typer av brister framkallar Dellgrans maktperspektiv gällande professioner tydligt eftersom polisen makt gentemot den utsatta individen förankras i om och hur offret ska anmäla. Polis och åklagare har därmed en stor inverkan på offrets liv då deras beslut kan förändra detta drastiskt.

Genom Åströms begreppsapparat om parallell normbildningsprocesser går det sedan att utforma en modell för hur uppfattningar så som de som presenterats i studien kan ha betydelse och inverkan på lagen om kontaktförbud. Via de normer och intressekonflikter som dessa uppfattningar innebär kan en process påbörjas för att förbättra lagens brottspreventiva funktion och därmed situationen för skyddspersonen. Detta går till viss del redan att se med

tanke på den utredning som har tillsatts av justitie- och migrationsminister angående en mer omfattande användning av elektronisk övervakning vid kontaktförbud.

7.3. Avslutande Diskussion och förslag på framtida forskning

I dagsläget är det tydligt att ett kontaktförbud utgör ett skydd enbart om förbudspersonen respekterar förbudet, vilket är en mycket vag säkerhet för skyddspersonen. I de fall där denna respekt saknas från förbudspersonen kan hen utan några större hinder övertrada förbudet och allvarligt skada skyddspersonen eller trakassera denna genom metoder som hen vet är mycket svåra för skyddspersonen att bevisa. Med tanke på att det varje år dör cirka 17 kvinnor genom våld från en partner eller förre detta partner och att denna lagstiftning är ett så pass viktigt instrument för att förhindra dessa tragiska händelser anser jag att det är av stor vikt att lagen förändras så den faktiskt utgör ett skydd för skyddspersonen (Brå 2012:13:44).

För att få en bättre brottspreventiv effekt av kontaktförbud anser jag att det först och främst behövs en förändring gällande möjligheterna för elektronisk övervakning och sanktioner vid överträdelser. Anledningen till detta är att den säkerhet som i dagsläget erbjuds till skyddspersonen inte är tillräcklig för att denna ska känna sig trygg. I detta avseende hade en mer omfattande användning av elektronisk övervakning bidragit till en högre trygghetskänsla hos skyddspersonerna och möjligen även en avskräckande effekt hos förbudspersonen. Ytterligare en tanke gällande sanktioner vid överträdelser är att dessa kan tillämpas differentierat med hänsyn till kontaktförbudets bakgrund, det vill säga när det har förekommit en allvarligare och mer långvarig bakgrund till förbudet bör sanktionen skilja sig jämfört med överträdelserna av ett kontaktförbud med lindrigare bakgrund.

Jag anser även att mer strukturerade men framförallt liknade riskbedömningar borde genomföras av åklagarna och att dessa kombinera med polisens hot- och riskbedömningstekniker. Mer regelbundna uppföljningar av meddelade kontaktförbud är nödvändiga för att lagen ska förbättras. Detta i kombination med en strukturerad riskbedömning kan medföra en bättre översikt av riskerna för allvarligare överträdelser.

De resultat som har presenterats i denna uppsats hoppas jag kan vara en grund för hur lagen borde ses över. De kan förhoppningsvis enligt Åströms parallella normbildningsprocesser starta en intressekonflikt som sedan kan ha en inverkan på gällande lagstiftning.

I eventuell framtida forskning hade det varit intressant som tidigare nämnt i metodkapitlet om en mer omfattande studie av samma karaktär som denna genomfördes. Vidare förslag är att bedriva ett projekt som undersöker samarbetet mellan polis och åklagare vid riskbedömningar om kontaktförbud, där jag personligen anser att en gemensam användning av polisens strukturerade hot- och riskbedömningsinstrument SARA skulle verka positivt för lagens brottspreventiva funktion. Det ska även bli intressant att se resultatet av den utredning som har tillsatts av justitie- och migrationsminister för att undersöka användningen av elektronisk övervakning vid kontaktförbud.

8. Källförteckning

8.1. Litteratur

Agevall, Charlotte (2012). *Våldet och kärleken: våldsutsatta kvinnors begripliggörande av sina erfarenheter*. Diss. Lund : Lunds universitet, 2012

Alvesson, M. & Sköldberg, K. (2008). *Tolkning och reflektion: vetenskapsfilosofi och kvalitativ metod*. 2., [uppdaterade] uppl. Lund: Studentlitteratur

Andersson, Ulrika (2004). *Hans (ord) eller hennes?: en könsteoretisk analys av straffrättsligt skydd mot sexuella övergrepp*. Diss. Lund : Univ., 2004

Baier, Matthias & Svensson, Måns (2009). *Om normer*. 1. uppl. Malmö: Liber

Brante, Thomas (2014). *Den professionella logiken: hur vetenskap och praktik förenas i det moderna kunskapssamhället*. 1. uppl. Stockholm: Liber

Bryman, Alan (2011). *Samhällsvetenskapliga metoder*. 2., [rev.] uppl. Malmö: Liber

Burman, Monica (2007). *Straffrätt och mäns våld mot kvinnor: om straffrättens förmåga att producera jämställdhet*. Diss. Umeå : Umeå universitet, 2007

Dahlman, Christian (2010). *Rätt och rättfärdigande: en tematisk introduktion i allmän rättslära*. 2. uppl. Lund: Studentlitteratur

Dahlstrand, Karl (2012). *Kränkning och upprättelse: en rättssociologisk studie av kränkningersättning till brottsoffer*, Lunds universitet, Diss. Lund : Lunds universitet, Tillgänglig på internet:

<https://lup.lub.lu.se/luur/download?func=downloadFile&recordOid=2521016&fileOid=2521106>

Dahlstrand, Karl (2013). *Norms in perspective*. I Baier, Matthias (red.), *Social and legal norms: towards a socio-legal understanding of normativity*, 2013

Denscombe, Martyn (2009). *Forskningshandboken: för småskaliga forskningsprojekt inom samhällsvetenskaperna*. 2. uppl. Lund: Studentlitteratur

Denscombe, Martyn (2004). *Forskningens grundregler: samhällsforskarens handbok i tio punkter*. Lund: Studentlitteratur

Dellgran, Peter (2015). Människobehandlande organisationer. I Johansson, Staffan, Dellgran, Peter & Höjer, Staffan (red.) (2015). *Människobehandlande organisationer: villkor för ledning, styrning och professionellt välfärdsarbete*. 1.utg. Stockholm: Natur & kultur

Ehrlich, E. 2002. *Fundamental Principles of the Sociology of Law*. Transaction Publishers: London.

Ejlertsson, Göran (2005). *Enkäten i praktiken: en handbok i enkätmetodik*. 2. [omarb.] uppl. Lund: Studentlitteratur

Esaiasson, Peter (2007). *Metodpraktikan: konsten att studera samhälle, individ och marknad*. 3., [rev.] uppl. Stockholm: Norstedts juridik

Esaiasson, Peter, Gilljam, Mikael, Oscarsson, Henrik & Wängnerud, Lena (red.) (2012). *Metodpraktikan: konsten att studera samhälle, individ och marknad*. 4., [rev.] uppl. Stockholm: Norstedts juridik

Fürst, Gunilla (1999). *Jämställda på svenska*. Stockholm: Svenska institutet

Friberg, Staffan (2006). *Normbildningsprocess genom brukarsamverkan*. Diss. Lund : Lunds universitet, 2006

Friis, Eva (2003). *Sociala utredningar om barn: en rättssociologisk studie av lagstiftningens krav, utredningarnas argumentationer och konsekvenser för den enskilde*. Diss. Lund : Univ., 2003

Galligan, Denis J. (2006). *Law in modern society*. New York: Oxford University Press

Hydén, Håkan & Thoor, Alf (2007). *Rätt i förändring*. Media-Tryck

Lipsky, Michael (2010). *Street-level bureaucracy: dilemmas of the individual in public services*. 30th anniversary expanded ed. New York: Russell Sage Foundation

Mathiesen, Thomas (2005). *Rätten i samhället: [en introduktion till rättssociologin]*. Lund: Studentlitteratur.

Rejmer, Annika (2003). *Vårdnadstvister: en rättssociologisk studie av tingsrätts funktion vid handläggning av vårdnadskonflikter med utgångspunkt från barnets bästa*. Diss. Lund : Univ., 2003

StAAF, Annika & Zanderin, Lars (2011). *Förvaltningsrätt: en introduktion för professionsutbildningar*. 3., [rev.] uppl. Malmö: Liber

Strandell, Peter (2011). *Kontaktförbud - ett slag i luften?: om förutsättningarna för lagens tillämpning i praktiken*. 1. uppl. Stockholm: Stiftelsen Tryggare Sverige

Sörensson, Johan (2011). *Stalking: om brottet olaga förföljelse samt kontaktförbud*. 1. uppl. Stockholm: Norstedts juridik.

Åström, Karsten (1988). *Socialtjänstlagstiftningen i politik och förvaltning: en studie av parallella normbildningsprocesser*. Diss. Lund : Univ.

Åström, Karsten (2013). *Parallell norm and creating processes*. I Baier, Matthias (red.), *Social and legal norms: towards a socio-legal understanding of normativity*, 2013

8.2. Vetenskapliga artiklar

Römkers, Renée. (2006). *Protecting prosecution: exploring the powers of law in an intervention program for domestic violence*, *Violence Against Women*, 12:16-86.

Storey, J. E., & Strand, S. (2013). "Assessing violence risk among female IPV perpetrators: An examination of the B-SAFER". *Journal of Aggression, Maltreatment & Trauma*, 22, 964-980.

8.3. Lagar, propositioner och promemoria

SFS 1988:688 *Lag om kontaktförbud*. Stockholm: Justitiedepartementet.

Justitiedepartementet (2010). *Förbättrat skydd mot stalkning*. (Regeringens proposition 2010/11:45). Stockholm: Regeringskansliet.

Justitiedepartementet (2016). *En översyn för förutsättningarna för elektronisk övervakning av kontaktförbud*. Promemoria 2016-03-08 ID-nummer: Ju2016/02084/LP. Stockholm:

Regeringskansliet. Tillgänglig på internet:

<http://www.regeringen.se/contentassets/39e132ad59944fec8fe4d7b5c7817072/oversyn-av-forutsattningar-for-elektronisk-overvakning.pdf>

8.4. Internetkällor

Brandel, Tobias (2013). Skarp kritik mot polis och åklagare. *Svenska Dagbladet*. 2 mars.

<http://www.svd.se/skarp-kritik-mot-polis-och-aklagare>

Birgersson, Susanne (2014). Fotboja: Använd lagen som finns. *Dagens Nyheter*. 20 maj.

<http://www.dn.se/ledare/signerat/fotboja-anvand-lagen-som-finns/>

Mattmar, Ulf & Holmin, Maria (2014). Fotboja har blivit ett fiasko. *Sveriges Television*. 18 maj. <http://www.svt.se/nyheter/inrikes/fotbojan-har-blivit-ett-fiasko>

DN (2016). Fotboja borde användas mer. *Dagens nyheter*. 18 mars.

<http://www.dn.se/ledare/huvudledare/fotboja-borde-anvandas-mer/>

Lisinski, Stefan (2015). Kvinna nekades kontaktförbud - mördades i sitt hem. *Dagens Nyheter*. 16 september. <http://www.dn.se/sthlm/kvinna-nekades-kontaktforbud-mordades-i-sitt-hem/>

Strandell, Peter & Beausang, Angela (2014). "Beslut om kontaktförbud grundar sig i många och mycket på den enskilda åklagarens magkänsla". *Dagens Juridik*. 3 februari.

<http://www.dagensjuridik.se/2014/02/beslut-om-kontaktforbud>

Sveriges Radio (2014). "Kvinnojouren vill ha mer fokus på offren vid ansökan om kontaktförbud". *Sveriges Radio*. 14 februari.

<http://sverigesradio.se/sida/artikel.aspx?programid=93&artikel=5785209>

8.5. Rapporter etc.

Hagstedt, Johanna (red.) (2012). *Brottsutvecklingen i Sverige år 2008-2011*. Stockholm: Brottsförebyggande rådet

Larsson, Sandra (2015). *Kontaktförbud: en utvärdering av ändringarna i lagen 2011*.

Stockholm: Brottsförebyggande rådet (BRÅ) Tillgänglig på Internet:

http://www.bra.se/download/18.5e2a4a6b14ab166759921c/1421222523839/2015_3_Kontaktf%C3%B6rbud.pdf

Lindahl, Emma & Westerlund, Olle (2007). *Besöksförbud: de berörda och deras erfarenheter*. Stockholm: brottsförebyggande rådet, information och förlag (Brå). Tillgänglig på internet:

http://www.bra.se/download/18.cba82f7130f475a2f180009767/2007_besöksförbud.pdf

Justitiedepartementet (2016). *En översyn av förutsättningarna för elektronisk övervakning av kontaktförbud (Prominaria Ju2016/02084/LP)*. Stockholm: Justitiedepartementet.

Vetenskapsrådet. *Forskningsetiska principer inom humanistisk-samhällsvetenskaplig forskning*. (2002). Stockholm: Vetenskapsrådet. Tillgänglig på internet:

<http://www.codex.vr.se/texts/HSFR.pdf>

Rejmer, Annika, Sonander, Anna & Agevall, Charlotte (2010). *Våldsutsatta kvinnor berättar: en utvärdering av projekt Karin*. Stockholm: Rikspolisstyrelsen

Tillgänglig på internet: https://www.polisen.se/Global/www%20och%20Intrapolis/Rapporter-utredningar/01%20Polisen%20nationellt/Brottsofferarbete/Karin_100713_webb.pdf

Åström, Karsten & Rejmer, Annika (2008). "Det blir nog bättre för barnen-": slutrapport i utvärderingen av nationell försöksverksamhet med barnahus 2006-2007. Lund: Sociology of Law, Lund University

Tillgänglig på internet: <http://www.childcentre.info/archive/reports/sweden/dbaFile15767.pdf>

Åklagarmyndigheten (2016). Kontaktförbud. Handbok. Göteborg: Åklagarmyndigheten.

Åklagarmyndigheten (2016). Kontaktförbud – en kartläggning av tillämpningen med synpunkter på iakttagelserna. Göteborg: Åklagarmyndigheten.

9. Bilagor

9.1. Bilaga 1

Enkät kvinnojour

1. *Hur ofta kommer du i kontakt med kvinnor som utsatts för stalking (förföljes)?
(Dagligen, Veckovis, Någon gång i månaden, Ett par gånger om året, Mer sällan)*
2. *Hur bra kunskap har du om lagen om kontaktförbud?*
3. *Anser du att lagen om kontaktförbud generellt sett uppfyller sitt syfte?*
4. *Anser du att lagen om kontaktförbud ger ett tillräckligt skydd för den person lagen avser att skydda?*
5. *Hur är din uppfattning gällande polisens bemötande av brottsoffer gällande stalkning?*
6. *Hur är din uppfattning gällande polisens och rättsväsenets behandling av fall med kontaktförbud?*
7. *Anser du att den som söker ett kontaktförbud informeras tillräckligt gällande förbudets funktion?*
8. *Anser du att sanktionerna för överträdelse av kontaktförbud bör ändras?*
9. *Anser du att elektronisk övervakning kan användas för att förebygga brott?*
10. *Hade en ökad användning av elektronisk övervakning vid kontaktförbud förbättrat skyddet för den utsatta?*
11. *Anser du att elektronisk övervakning bör finnas tillgängligt i ett tidigare stadie än vad som gäller i dagsläget?*

12. *Ett beviljat kontaktförbud finns med i den dömdes brottsregister i tio år, låter detta rimligt enligt dig? (Ja, nej)*
13. *Anser du att en enklare tillämplig av övervakning i form av fotboja strider mot rättsstatens principer, dvs att fotboja kränker rörelsefriheten för en person som eventuellt inte har begått ett brott men eventuellt kan göra det?*
14. *Har du något förslag för hur lagen om kontaktförbud kan förändras för att förebygga brott mot stalkning?*
15. *Övriga kommentarer?*

9.2. Bilaga 2

Enkät åklagare

1. *Hur ofta kommer du i kontakt med fall gällande kontaktförbud? (Dagligen, Veckovis, Någon gång i månaden, Ett par gånger om året, Mer sällan).*
2. *Anser du att lagen om kontaktförbud generellt sett uppfyller sitt syfte?*
3. *Hur är din uppfattning gällande polisens bemötande av brottsoffer gällande stalkning?*
4. *Hur är din generella uppfattning gällande polisens och rättsväsenets behandling av fall med kontaktförbud?*
5. *Anser du att den som söker ett kontaktförbud informeras tillräckligt gällande förbudets funktion?*
6. *Vad utgår du ifrån vid den riskbedömningen du gör vid ett eventuellt kontaktförbud?*
7. *Vad är din generella uppfattning kring andra åklagares riskbedömningar vid kontaktförbud?*
8. *Anser du att sanktionerna för överträdelse av kontaktförbud bör ändras?*
9. *Hade en mer omfattande användning av elektronisk övervakning förbättrat lagens brottsförebyggande effekt?*
10. *Hade en mer omfattande tillämplig av elektronisk övervakning vid kontaktförbud medfört hot mot en rättssäker tillämpning?*
11. *Har du något förslag för hur lagen om kontaktförbud kan förändras för att förebygga brott mot stalkning?*
12. *Övriga kommentarer?*

9.3. Bilaga 3

LUNDS
UNIVERSITET

Informationsbrev

Hej!

Mitt namn är Oscar Björkenfeldt och jag skriver för tillfället min kandidiatuppsats i rättssociologi vid Lunds universitet. Syftet med denna uppsats är att undersöka tillämpningen av lagen om kontaktförbud. Detta genom att studera uppfattningar kring lagen från både ett juridiskt och samhällsligt perspektivet.

Lagen om kontaktförbud

År 2011 genomfördes en del förändringar i lagen om kontaktförbud. Dessa förändringar syftade till att förstärka den brottsförebyggande funktionen och förbättra det skydd som kontaktförbundet avser att ge. En åtgärd som infördes för att förebygga och kontrollera efterlevnaden vid ett kontaktförbud var elektronisk övervakning (fotboja) vid särskilt utvidgat kontaktförbud. Dock har fotboja endast används vid ett tillfälle sedan 2011.

Den mediala uppmärksamheten kring lagen om kontaktförbud har varit omfattande de senaste åren och lagens brottsförebyggande effektivitet ifrågasätts ofta. Utifrån detta vill jag fördjupa mig om tillämpningen av kontaktförbud stämmer överens med den mediala uppfattningen.

Dina svar kommer att behandlas konfidentiellt!

Deltagande i enkäten förutsätter inte att du anger några personuppgifter och därmed förblir du anonym. Ditt deltagande i studien är frivilligt och din medverkan är viktig för kunskapsbilden inom området. Motivera gärna dina svar.

Om du har frågor så tvekan inte att höra av dig till objorkenfeldt@gmail.com

Tack på förhand för din medverkan!

Med vänlig hälsning Oscar Björkenfeldt.

9.4. Bilaga 4

Intervjuguide skyddsjour

1. *Hur ofta kommer du i kontakt med kvinnor som utsätts för stalkning (förföljelse)?*

2. Hur bra kunskap har du om lagen om kontaktförbud?

Enligt 1§ i lagen om kontaktförbud får förbud meddelas för en person att besöka eller på annat sätt ta kontakt med en annan person eller att följa efter denna person (kontaktförbud). Detta förbud får meddelas om det på grund av särskilda omständigheter finns risk för att den mot vilket förbudet avser gälla kommer att begå brott mot, förfölja eller på annat sätt allvarligt trakassera den som förbudet avses att skydda. Vid bedömning av om det finns en sådan risk ska det särskilt beaktas om den mot vilket förbudet avses gälla har begått brott mot någon persons liv, hälsa eller frihet (SFS 1988:688, 1§). Ett kontaktförbud får meddelas endast om skälen för ett sådant förbud uppväger det intrång eller men i övrigt som förbudet innebär för den mot vilket förbudet avser att gälla.

- 3. Vad är din uppfattning angående huruvida lagen om kontaktförbud generellt sett uppfyller sitt syfte?**
- 4. Upplever du att ett kontaktförbud respekteras av förbudspersonen? (Dvs avskräcker det för vidare kontakt med skyddspersonen)**
- 5. Anser du att lagen om kontaktförbud ger ett tillräckligt skydd för den person lagen avser att skydda?**
- 6. Hur är din generella uppfattning gällande polisens bemötande av brottsoffer gällande stakning?**
- 7. Vad är din uppfattning gällande rättsväsendets riskbedömningar gällande fall med kontaktförbud?**
- 8. Hur är din uppfattning gällande hur skyddspersonerna informeras gällande de olika kontaktförbudens funktioner?**
- 9. Anser du att sanktionerna för överträdelse av kontaktförbud bör ändras?**
- 10. Anser du att elektronisk övervakning kan användas för att förebygga brott?**
- 11. Anser du att elektronisk övervakning bör finnas tillgängligt i ett tidigare stadie än vad som gäller i dagsläget?**
- 12. Anser du att en enklare tillämplig av övervakning i form av fotboja strider mot rättsstatens principer, dvs att fotboja kränker rörelsefriheten för en person som**

eventuellt inte har begått ett brott men eventuellt kan göra det?

13. Har du något förslag för hur lagen om kontaktförbud kan förändras för att förebygga brott?

14. Har du något annat du vill tilläga?

9.5. Bilaga 5

Intervju Kammaråklagare

- 1. Hur ofta kommer du i kontakt med fall gällande kontaktförbud?**
- 2. Upplever du att ett kontaktförbud respekteras av förbudspersonen? (Dvs avskräcker det för vidare kontakt med skyddspersonen)**
- 3. Vid lagändringen 2011 infördes bland annat ett vidare perspektiv gällande gärningsmannens bakgrund där även brott mot andra personer tas till hänsyn istället för brott enbart mot skyddspersonen. Upplever du att denna förändring har påverkat ditt praxis?**
- 4. Hur upplever du polisens bemötande av brottsoffer gällande stalkning?**
- 5. Hur upplever du polisens handläggning av fall gällande kontaktförbud?**
- 6. Hur upplever du samarbetet mellan polis och åklagare vid handläggning av kontaktförbudsärenden?**
- 7. Hur väl anser du att den som söker ett kontaktförbud informeras om förbudets funktion?**
- 8. Kan du beskriva hur du går tillväga vid en riskbedömning av förbudspersonen?**
- 9. Hur mycket påverkar de faktum att förbudspersonen hamnar i belastningsregistret vid ett meddelat kontaktförbud din proportionalitetsbedömningen? (Evt följdfråga, tycker du att belastningsregistret kvarstår i tio år är rimligt?)**

10. *Anser du att sanktionerna för överträdelse av kontaktförbud bör ändras?*
11. *Hur hade en mer omfattande användning av elektronisk övervakning påverkat lagens brottsförebyggande effekt?*
12. *Hade en mer omfattande tillämplig av elektronisk övervakning vid kontaktförbud medfört hot mot en rättssäker tillämpning? (Slå ihop utvidgat- och särskilt utvidgat kontaktförbud?)*
13. *Vad anser du är lagens för- respektive nackdelar?*
14. *Det har dikterats mycket i media angående att åklagares riskbedömningar i många fall grundas från magkänsla istället för en strukturerad riskbedömning. Tror du det finns någon sanning i detta påståendet?*
15. *Vad är din generellt uppfattning gällande om lagen om kontaktförbud uppfyller sitt syfte?*
16. *Har du något förslag för hur lagen om kontaktförbud kan förändras för att förebygga brott mot stalkning? (Eller kanske hur hanteringen av lagen kan förbättras?)*
17. *Övriga kommentarer?*

9.6. Bilaga 6

Frågor till Zozan Inci via mail

1. *Vad är din uppfattning angående huruvida lagen om kontaktförbud generellt sett uppfyller sitt syfte?*
2. *Anser du att lagen om kontaktförbud ger ett tillräckligt skydd för den person lagen avser att skydda?*
3. *Hur är din generella uppfattning gällande polisens bemötande av brottsoffer gällande stakning?*
4. *Vad är din uppfattning gällande rättsväsendets riskbedömningar gällande fall med kontaktförbud?*
5. *Hur är din uppfattning gällande hur skyddspersonerna informeras gällande de olika kontaktförbudens funktioner?*

6. *Anser du att sanktionerna för överträdelse av kontaktförbud bör ändras?*
7. *Anser du att elektronisk övervakning kan användas för att förebygga brott?*
8. *Anser du att elektronisk övervakning bör finnas tillgängligt i ett tidigare stadie än vad som gäller i dagsläget?*
9. *Anser du att en enklare tillämplig av övervakning i form av fotboja strider mot rättsstatens principer, dvs att fotboja kränker rörelsefriheten för en person som eventuellt inte har begått ett brott men eventuellt kan göra det?*
10. *Har du något förslag för hur lagen om kontaktförbud kan förändras för att förebygga brott?*